

GENDER AKCIONI PLAN OPĆINE CENTAR SARAJEVO
ZA PERIOD OD 2023. DO 2027. GODINE

Sarajevo, april 2023. godine

Sadržaj

I.		
II. UVOD		3
III. PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA		5
	PRAVNI OKVIR ZA IZRADU GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE CENTAR SARAJEVO	7
IV. RAVNOPRAVNOST SPOLOVA U OPĆINI CENTAR SARAJEVO		9
	OSNOVNI PODACI	9
	INSTITUCIONALNI MEHANIZAM ZA RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA OPĆINE CENTAR SARAJEVO	10
	RODNO-ODGOVORNA ANALIZA BUDŽETA OPĆINE CENTAR SARAJEVO	11
	STANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA U OPĆINI CENTAR SARAJEVO	13
	<i>Stanovništvo</i>	13
	<i>Obrazovanje</i>	14
	<i>Tržište rada</i>	17
	<i>Nasilje nad ženama i nasilje u porodici</i>	21
	<i>Javni život</i>	22
V. STRUKTURA GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE CENTAR SARAJEVO		24
VI. CILJEVI I AKTIVNOSTI GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE CENTAR SARAJEVO ZA PERIOD 2023. – 2027. GODINE		25
VII. MONITORING I EVALUACIJA GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE CENTAR SARAJEVO		435
VIII. OSNOVNI POJMOVI I DEFINICIJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA		46

II. UVOD

Gender akcioni plan (GAP) Općine Centar Sarajevo je strateško-planski dokument općine koji svojom implementacijom treba da potiče budući rast i razvoj zajednice, te unaprijedi ravnopravnost spolova u zajednici. Uvođenje principa ravnopravnosti spolova u razvojne politike, strategije, projekte i programe je od posebnog značaja na lokalnom nivou, jer je lokalni nivo vlasti najneposredniji i najbliži građanima/kama.

Ravnopravnost spolova predstavlja jednaka prava i slobode, vidljivost i zastupljenost žena i muškaraca u svim područjima javnog i privatnog života. Postizanje ravnopravnosti spolova je ključno za zaštitu fundamentalnih ljudskih prava, razvijanje demokratskog društva, poštovanje vladavine prava, te ekonomski rast i konkurentnost. Iako je vidljiv napredak Bosne i Hercegovine u oblasti ravnopravnosti spolova razlike su prisutne u mnogim područjima.

Gender akcioni plan Općine Centar Sarajevo se odnosi na period od 2023. do 2027. godine i usklađen je sa odgovarajućim strateškim dokumentima i politikama koje se odnose na tematiku rodne ravnopravnosti i lokalnog razvoja, i to sa Zakonom o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine, Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine (2018.-2022.), kao i sa drugim strategijama na državnom, entitetskom, kantonalnom i lokalnom nivou.

Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini obaveza svakog nivoa vlasti se sastoji od sljedećih segmenata:

- (a) analizu stanja spolova u određenoj oblasti;
- (b) implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;
- (c) mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.

Gender akcioni planovi na nivou jedinica lokalne samouprave su stoga najefikasniji način provođenja ove obaveze.

U skladu sa Statutom Općine Centar Sarajevo utvrđeno je da:

„Općina u okviru samoupravnog djelokruga, u skladu sa ustavom i zakonom, naročito:

- ❖ *osigurava uslove i preduzima sve potrebne mjere za dosljedno poštivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda;*
- ❖ *osigurava lokalne potrebe stanovništva u oblasti brige o djeci, obrazovanju i odgoju, radu i zapošljavanju, socijalnoj zaštiti, kulturi, fizičkoj kulturi, sportu i zaštiti i unapređenju životne okoline;...“*

Na osnovu toga, Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova Općine Centar Sarajevo inicirala je izradu Gender akcionog plana za period od 2023. do 2027. godine kao strateškog dokumenta za dosljedno provođenje statutarnih obaveza jer se njime osigurava koordinirano i usmjereno djelovanje kako Općinskih službi tako i Općinskog vijeća.

Pored toga, Grad Sarajevo je jedan od potpisnika Evropske Povelje o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou koja predviđa da će njene potpisnice, u skladu sa svojim nadležnostima “priznati, poštovati i primjenjivati relevantna prava i principe ravnopravnosti između žena i muškaraca i boriti se protiv nepovoljnog položaja i diskriminacije na osnovu spola” (Član 8.) Povelja priznaje jednako pravo žena i muškaraca da učestvuju u političkom i građanskom životu (Član 2. i 3.), kao i pravo žena da se njihova pitanja rješavaju ravnopravno, nepristrasno, pravedno i u prihvatljivom roku (Član 3.),

te obavezuje potpisnice da provode niz koraka kojima će omogućiti ostvarivanje ovih prava u praksi.

Stoga je metodologija izrade Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo bazirana na pristupu Evropske povelja za ravnopravnost žena i muškaraca na lokalnom nivou kao i Priručniku za ostvarivanje ravnopravnosti spolova na lokalnom nivou koji je izdao Gender Centar Vlade FBiH.

Sam Gender akcioni plan je usklađen sa pristupom Strategije razvoja Općine Centar Sarajevo za period 2021-2027.¹ Vizija koja je definirana u Strategiji je:

„Općina Centar je središte znanja, inovacija, sa osiguranim pretpostavkama zelene ekonomije, kvalitetom standarda stanovništva po principu razvoja evropskih urbanih središta.“

Posmatranja makroekonomskih pokazatelja, Strategijom se, između ostalih, i žene prepoznaju kao „posebno ugrožena kategorija“, te se ističe potreba inteziviranja programa prekvalifikacija, dokvalifikacija i stručnog osposobljavanja nezaposlenih osoba.

Mjere u Strategiji koje se konkretno odnose na poboljšanje položaja žena i ravnopravnost spolova su definisane u vezi sa strateškim ciljevima 1. *Digitalizirana i konkurentna poduzetnička, infrastruktura za proizvode i usluge veće dodane vrijednosti* i 2. *Unapređenje kvaliteta i dostupnosti javnih i socijalnih servisa*, i to kroz mjere:

1.2.1. Razviti mehanizme efikasnog finansiranja poslovnih subjekata

- ❖ opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja – „Osiguranje povoljnih uslova finansiranja preduzetničke infrastrukture, nabavke opreme, novih tehnologija. Ključne aktivnosti: - Razvoj grant šema za podršku pokretanju novih start-up biznisa namjena mladi i žene preduzetnice - Finansijska podrška obrtnicima i starim zanatima, - Subvencija kamatnih stopa na nove investicione kredite koji se realizuju u saradnji sa poslovnim bankama - Unapređenje podrške MSP-ima kroz jačanje kreditno- garantnih fondova“;
- ❖ ciljna grupa – „Privredni subjekti MSP, samostalni privrednici, samozapošljavanje nezaposlenih kroz osnivanje vlastitog biznisa“

1.2.4. Unapređenje mentoringa za podržane biznise

- ❖ opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja – Vršenje mentoringa u toku inkubacije biznisa
- ❖ ciljna grupa – Mladi preduzetnici i žene podržani kroz start up program

2.5.8. Poboljšanje položaja žena

- ❖ opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja – Implementacija mjere predstavlja podršku projektima radnog, socijalnog i političkog angažovanja žena
- ❖ ciljna grupa – Ženska populacija

¹ Dostupna na

https://www.centar.ba/upload/documents/Dokumenti/NACRT%20Strategija%20razvoja%20OC%202021%2027_narct_.pdf

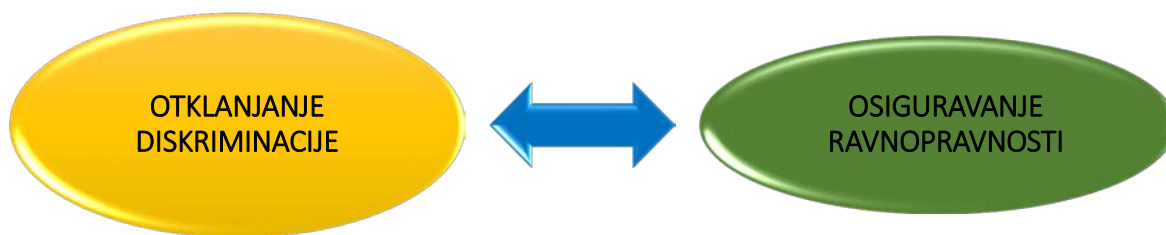
III. Pravni i institucionalni okvir za ravnopravnost spolova

Ustav BiH garantira visok stepen međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda jer sadrži 15 najvažnijih instrumenata za zaštitu ljudskih prava, među kojima je i CEDAW čime se BiH obavezuje da primjeni najviše međunarodno priznate standarde ljudskih prava.

Ujedinjene nacije (UN) kao i države članice UN imaju, u skladu s Poveljom UN, obavezu da promoviraju prava čovjeka, dostojanstvo i vrijednost čovjekove ličnosti bez ikakve diskriminacije, što uključuje i zabranu diskriminacije na osnovi spola. Države članice su obavezne poštovati i promovirati ljudska prava i slobode kao osnove ekonomskog razvoja, mira i međunarodne sigurnosti. Nastavljajući pravnu tradiciju bivše Jugoslavije, ove obaveze je preuzela Bosna i Hercegovina kao članica UN od 22. maja 1992. godine. Na nivou Ujedinjenih nacija najvažniji dokumenti iz oblasti ravnopravnosti spolova je Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena – CEDAW.

Ravnopravnost spolova je osnovno pravo, zajednička vrijednost cijele Evropske unije, i predstavlja neophodan uslov za postizanje ciljeva Evropske unije koji se tiču razvoja, zapošljavanja i socijalne kohezije. Princip ravnopravnosti polova i jednakog tretmana i jednakih mogućnosti za žene i muškarce je jedan od osnovnih pravnih principa Evropske unije, sadržan u osnivačkom ugovoru, kao i u mnogim direktivama, koje su transpozicijom inkorporisane u unutrašnje zakonodavstvo država članica. U tom kontekstu je od posebnog značaja treći Gender akcioni plan Evropske unije koji potvrđuje da je jedan od osnovnih prioriteta članica EU ali i prioriteta u predpristupnom procesu ravnopravnost spolova.

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH² (ZoRS BiH) donešen je 2003. u BiH, a izmijenjen i dopunjen je 2009., čime su pravni standardi ravnopravnost spolova utvrđeni Konvencijom o ukidanju svih oblika diskriminacije žena postali sastavni dio pravnog sistema BiH. Zakon je najvažniji instrument za razvijanje svijesti o pitanjima ravnopravnosti spolova i uvođenje principa ravnopravnosti spolova u javne politike i propise. Ovaj zakon uređuje, promovira i štiti ravnopravnost spolova i zabranjuje diskriminaciju, te jamči jednake mogućnosti svim građanima/kama, kako u javnoj tako i u privatnoj sferi života. Ciljevi Zakona u pogledu zabrane diskriminacije i osiguranja ravnopravnosti spolova su prikazani shematski ispod.

Pored toga, Zakon obavezuje sva državna tijela, na svim nivoima organizacije vlasti, i tijela lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravna lica s javnim ovlaštenjima, pravna lica koja su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili općine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, da osiguraju i promoviraju ravnopravnu

² Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH" br. 32/10)

zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju.

Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH je utvrđeno postojanje i obaveza uspostavljanja institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova. Ovo je izuzetno bitna pravna garancija, jer osigurava pravnu sigurnost institucija za ravnopravnost spolova. U skladu sa ZoRS BiH, ključni institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova su Agencija za ravnopravnost spolova BiH Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i, na entitetskom nivou, Gender Centar Federacije BiH i Gender centar - Centar za jednakost i ravnopravnost spolova Vlade Republike Srpske.

Agencija i entitetski gender centri su ključne institucije za kreiranje sveobuhvatnog, sistemskog i koordiniranog pristupa provođenju ZoRS-a. Agencija i gender centri također zaprimaju i obrađuju molbe, žalbe i predstavke osoba i grupa osoba u kojima se ukazuje na povrede nekog prava iz ZoRS BiH u skladu sa Jedinstvenim pravilima za primanje i obrađivanje molbi, žalbi i predstavki osoba i grupa osoba („Službeni glasnik BiH“ broj 72/11). Agencija i gender centri pružaju stručnu podršku drugim institucijama u procesu provođenja obaveza iz ZoRS-a.

Mreža institucionalnih mehanizama za gender pitanja u BiH obuhvata i zakonodavnu i izvršnu vlast na svim nivoima vlasti. Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Parlamentarne skupštine BiH, komisije za ravnopravnost spolova Doma naroda i Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH, te Odbor jednakih mogućnosti Narodne skupštine Republike Srpske su aktivne i održavaju redovne sjednice, uključujući i tematske sjednice.

Osnovane su komisije za ravnopravnost spolova kantonalnih skupština u Federaciji BiH, a na lokalnom nivou djeluju komisije u okviru općinskih vijeća/skupština opština u skoro svim općinama u BiH. Oko 30% lokalnih zajednica u Bosni i Hercegovini je razvilo i/ili usvojilo i implementiralo lokalne akcione planove za ravnopravnost spolova.

Kako bi se osigurala dosljedna implementacija Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH 2006. godine usvojen je prvi Gender akcioni plan u BiH³ (GAP BiH) za period 2006 -2011, kao prvi strateški dokument za uvođenje principa ravnopravnosti spolova u sve oblasti javnog i privatnog života (eng. *gender mainstreaming*). Drugi GAP BiH⁴ usvojen je 2013. godine za period 2013 -2017, a nakon toga i GAP BiH⁵ za period od 2018 – 2022. godine. GAP je strateški dokument koji sadrži strateške ciljeve, koji definišu prioritetne oblasti djelovanja, te programe i mjere za ostvarivanje tih ciljeva. Jedna od prioritetnih oblasti je rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima.

Cilj GAP BiH je da usmjeri resorna ministarstva i druge institucije u radu na uključivanju principa ravnopravnosti spolova u skladu sa članom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, koji propisuje obaveze nadležnih institucija na svim nivoima vlasti u BiH. Na osnovu GAP BiH-a, institucije BiH donose godišnje operativne planove koji omogućavaju sistemsko i koordinirano djelovanje u procesu *gender mainstreaming-a* u institucijama.

Pored GAP BiH, doneseni su i sprovode se i druge, sektorske, javne politike i strategije na nivou

³ Gender akcioni plan u BiH („Službeni glasnik BiH, broj 41/09)

⁴ Gender akcioni plan u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 98/13)

⁵ Gender akcioni plan u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 89/18)

države i entiteta, koje doprinose uvođenju principa ravnopravnosti spolova u specifične prioritete oblasti (nasilje na osnovu spola, rod i sigurnost, unapređenje položaja žena na selu, rodno odgovorno budžetiranje). Na nivou države usvojen je treći po redu Akcioni plan za implementaciju Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325 „Žene, mir i sigurnost“ u BiH za period 2018-2022. godine, kao i Okvirna Strategija za provedbu Konvencije Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici za period 2015-2018 godine („Službeni glasnik BiH“, broj 75/15).

Pravni okvir za izradu Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo

Uzimajući u obzir strukturu i ustavom određenu podjelu nadležnosti između različitih nivoa vlasti u BiH, donošenjem Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, Bosna i Hercegovina se odlučila da osigura mrežu institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova na svim nivoima vlasti te je utvrđena obaveza svih nivoa vlasti da aktivno djeluju za ravnopravnost spolova i otklanjanje diskriminacije na osnovu spola. Ova obaveza je utvrđena u članu 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH koji glasi:

Član 24.

- (1) Organi vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima, pravne osobe u većinskom vlasništvu države, u okviru svojih nadležnosti, dužni su poduzeti sve odgovarajuće i potrebne mjere radi provođenja odredbi propisanih ovim Zakonom i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na:
 - a) donošenje programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti;
 - b) donošenje novih ili izmjenu i dopunu postojećih zakona i drugih propisa radi usklađivanja sa odredbama ovog Zakona i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;
 - c) provođenje aktivnosti i mjera Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine kroz redovne programe rada uz osiguranje budžetskih sredstava;
 - d) osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja statističkih podataka razvrstanih po spolu;
- (2) Sastavni dio programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima uključuje, ali se ne ograničava na:
 - a) analizu stanja spolova u određenoj oblasti;
 - b) implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;
 - c) mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.
- (3) Nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini obavezni su osnovati odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova koji će provoditi Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koordinirati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osigurati provođenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.
- (4) Nadležni državni, entitetski i kantonalni organi vlasti, kao i organi jedinica lokalne samouprave dužni su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti prije upućivanja u zakonsku proceduru dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova radi usaglašavanja sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Upravo je ovaj član Zakona o ravnopravnosti spolova osnovni pravni osnov za donošenje Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo budući da se donošenjem ovog akcionog plana osigurava dosljednu primjenu ovog Zakona, ali i drugih obaveza općine u pogledu ravnopravnosti spolova. To je također slučaj i sa Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine koji prepoznaje značaj djelovanja i ulogu lokalnih vlasti kada je u pitanju postizanje ravnopravnosti spolova. Kao nosioci odgovornosti, a

u skladu s nadležnostima lokalnih vlasti, tijela jedinica lokalne samouprave su prepoznati u Strateškom cilju I. zajedno sa tijelima odnosno institucijama Kantona, Federacije BiH kao i institucija BiH.

Strateški cilj I. je izuzetno važan za kreiranje svih aktivnosti lokalnih zajednica jer prepoznaje ključne prioritete u oblasti ravnopravnosti spolova kao i ciljeve koji bi se trebali postići do kraja provođenja Gender akcionog plana BiH. Na taj način dat je prioritetni okvir djelovanja i lokalnih zajednica i ovih šest prioriteta bi trebao biti osnov svih programa mjera koje se donose na lokalnom nivou.

IV. Ravnopravnost spolova u Općini Centar Sarajevo

Za potrebe analize stanja ravnopravnosti spolova u Općini Centar Sarajevo izvršeno je prikupljanje i analiza dostupnih informacija i podataka što predstavlja i prvi korak u smislu člana 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH.

Analiza stanja ravnopravnosti spolova je sagledana iz ugla ravnopravnosti spolova što omogućava utvrđivanje oblasti u kojima eventualno postoji diskriminacije ili nejednakosti u pristupu pravima, koristima i resursima između žena i muškaraca, djevojčica i dječaka po pojedinim oblastima. Pored toga ovaj pristup omogućuje da se istraže uzroci takvog stanja kao i da ukaže na to kako se oni mogu promijeniti jer daje osnovu na kojoj će se temeljiti akcioni plan.

Za potrebe ove analize prikupljeni su sljedeći podaci:

1. statistički podaci od strane Zavoda za statistiku,
2. administrativni podaci od strane općinskih organa i službi,
3. urađena je analiza ključnih propisa i dokumenata Općine;
4. korištene su druga istraživanja i studije te stručna mišljenja.

Od značaja za izradu Gender akcionog plana je bila Analiza implementacije Gender akcionog plana općine Centar Sarajevo za period 2016. – 2018. godine sa preporukama Fondacije Cure koja sadrži niz podataka o stanju ravnopravnosti spolova u Općini Centar te niz preporuka koje su korištene u izradi ovog dokumenta.

Ovaj pristup je omogućio:

1. da ukaže na prioritete i ključne ciljeve koje je potrebno ostvariti i
2. da omogući utvrđivanje trenutnog stanja (ne)ravnopravnosti spolova kao i da utvrdi način na koji će se promjene mjeriti.

Osnovni podaci

Općina Centar Sarajevo je jedna od devet općina Kantona Sarajevo sa površinom od 32,9 km² i jedna od četiri općine koje ulaze u sastav grada Sarajeva. Graniči sa općinom Stari grad Sarajevo na istoku, općinama Novo Sarajevo i Vogošća na zapadu, na jugu sa Općinom Istočni Novi Grad, a na sjeveru, malim dijelom sa općinom Ilijaš. Prema Popisu iz 2013. godine u Općini Centar je 53 333 stanovnika, od čega je 25369 stanovnika muškog spola i 29812 ženskog spola. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku⁶, u 2021. godini u Općini Centar Sarajevo je bilo ukupno 52841 stanovnika i to 24184 osoba muškog spola i 28657 osoba ženskog spola. U odnosu na 2017. godinu, broj stanovnika u Općini Centar se smanjio za 2,31%, pri čemu je procenat smanjenja broja stanovnika manji kod osoba ženskog spola (1,96%), u odnosu na smanjenje broj osoba muškog spola (2,73%). Prema podacima dostupnim u dokumentu „Demografska analiza Kantona Sarajevo po općinama u periodu 2013-2021. godine“, Zavoda za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, evidentno je da se broj radno sposobnog stanovništva, odnosno stanovništva starosne strukture od 15 do 64. godine smanjio u periodu od 2013. godine do 2021. godine, a prema procjenama trend smanjenja će se i nastaviti.

U Općini Centar Sarajevo je 19 mjesnih zajednica koje građanima omogućavaju da aktivno učestvuju

⁶ Federalni zavod za statistiku, Statistički bilten, Demografska statistika 2021., 2022. godine

u svim zbivanjima na području općine.

Na temelju indikatora koje prikuplja Federalni zavod za programiranje razvoja za 2021. godinu, kao što su BDP po glavi stanovnika i ukupni indeks razvijenosti općina, Općina Centar Sarajevo je prva po razvijenosti u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ukupan broj registriranih poslovnih subjekata na području općine je 10057, a analiza registriranih pravnih lica po standardnoj klasifikaciji djelatnosti ukazuje na to da se većina ekonomske aktivnosti na području Općine Centar Sarajevo odvija u oblasti trgovine na veliko i malo, a potom u sektoru uslužnim djelatnostima. Najveći broj obrta je registriran u Stručnim, naučnim i tehničkim djelatnostima.⁷

Institucionalni mehanizam za ravnopravnosti spolova Općine Centar Sarajevo

U skladu sa svojom nadležnosti, Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova u čijem sastavu djeluje i jedna vijećnica predstavlja institucionalni mehanizam za ravnopravnost spolova Općinskog vijeća koji ima nadležnosti koje su predviđene članom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH. Pored općih nadležnosti u pogledu promocije i zaštite ljudskih prava i sloboda Komisija je izričito nadležna za praćenje i promoviranje ravnopravne zastupljenosti spolova na nivou lokalne zajednice kao i ostvarivanje saradnje sa nevladinim organizacijama koje se bave pitanjem ravnopravnosti spolova i saradnje sa Gender centrima odnosno Gender Centrom Vlade FBiH i Agencije za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine.

Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova

Član 39.

(Poslovnik Općinskog vijeća Centar Sarajevo,
"Službene novine Kantona Sarajevo", broj 23/04)

Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova ima predsjednika, zamjenika predsjednika i pet članova.

Komisija iz stava 1. ovog člana:

- razmatra pitanja ostvarivanja i zaštite sloboda i prava građana, a posebno pitanja vezana za kršenje sloboda i prava od strane općinskih službi za upravu i institucija koje vrše javna ovlaštenja iz nadležnosti Općine;
- prati i izvještava Općinsko vijeće o položaju žena u općini i o provedbi njihovih zakonom priznatih prava;
- promovira jednaka prava i mogućnosti za muškarce i žene;
- razmatra prijedloge građana, udruženja građana, institucija i organizacija za unapređenje ravnopravnosti spolova i podnošenje izvještaja o tome Općinskom vijeću, sa prijedlozima mjera i aktivnosti koje treba preduzeti;
- razmatra nacрте i prijedloge odluka i drugih propisa koje donosi Općinsko vijeće i daje mišljenja Vijeću sa aspekta ravnopravnosti spolova;
- ostvaruje saradnju sa drugim radnim tijelima Vijeća;
- predlaže mjere i aktivnosti na otklanjanju eventualno utvrđenih povreda ravnopravnosti spolova Vijeću;
- afirmira rad žena u mjesnim zajednicama;
- ostvaruje saradnju sa Komisijom za ravnopravnost spolova općinske izvršne vlasti, kantonalnim odborom i Gender Centrom FBiH.
- ukazuje na pojave i probleme u ostvarivanju i zaštiti ljudskih prava i sloboda i predlaže mjere Općinskom vijeću u cilju zaštite ljudskih prava i sloboda;
- razmatra predstavke i pritužbe koje se odnose na prava i dužnosti iz nadležnosti Općine koje građani ili pravna lica upućuju ili neposredno podnose Općinskom vijeću i o tome obavještava podnosioca;

⁷ Federalni zavod za statistiku, Kanton Sarajevo u brojkama, 2022.

- ispituje putem nadležnih službi za upravu osnovanost predstavki i pritužbi, predlaže nadležnim službama preduzimanje na zakonu zasnovanih mjera, te o tome obavještava podnosiocima predstavki i pritužbi;
- radi na predstavkama i pritužbama koje se odnose na prava i dužnosti iz nadležnosti Općine za koje propisima utvrđeno da ih obavljaju institucije sa javnim ovlaštenjima, te o svom stavu obavještava podnosioca predstavke, odnosno pritužbe i predlaže nadležnim institucijama mjere za rješavanje pitanja i problema iznesenih u predstavkama i pritužbama;
- razmatra inicijative građana i organizacija za pokretanje odgovornosti nosilaca javnih funkcija i prema potrebi predlaže Općinskom vijeću ili drugim nadležnim organima pokretanje postupka za utvrđivanje njihove odgovornosti;
- razmatra i druga pitanja iz domena zaštite ljudskih prava i sloboda;
- obavještava Općinsko vijeće o zapažanjima u radu iz djelokruga Komisije;
- vrši i druge poslove određene zakonom, drugim propisima i ovim poslovníkom.

Za ostvarivanje ovih nadležnosti kao optimalno rješenje nameće se donošenje Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo kao instrumenta za usmjereno i koordinirano djelovanje svih općinskih organa i službi za ravnopravnost spolova. U ovom procesu Komisija bi imala primarnu ulogu nadzora nad provođenjem akcionog plana što će biti obrazloženo u dijelu koji se odnosi na oblast monitoringa i evaluacije. Budući da je ovo nova uloga Komisije potrebno je uložiti vrijeme i resurse da se osiguraju neophodni kapaciteti da se preuzme ova uloga. Pored toga potrebno je osigurati i jačanje kapaciteta općinskih službi kako bi u potpunosti preuzele svoje uloge u pogledu kako provođenja aktivnosti Gender akcionog plana tako i provođenja redovnih analiza stanja ravnopravnosti spolova. U tom pogledu će biti imenovane osobe koje će biti zadužene za promociju i koordinaciju aktivnosti u okviru Općine.

Rodno-odgovorna analiza budžeta Općine Centar Sarajevo

Budžet Općine Centar Sarajevo za 2022. godinu je iznosio 64.650.000KM dok je u Nacrtu Budžeta za 2023. planiran iznos od 48.580.000 KM. Razvojni budžet omogućava da se kroz uvođenje rodno odgovornog planiranja i programiranja osigura da se dostupnim sredstvima utiče na sve razvojne ciljeve tako i na (ne)ravnopravnost spolova.

Tekući program 4 Budžeta Općine Centar Sarajevo za 2022. godinu podrazumijeva pružanje pomoći za socijalno najugroženije kategorije građana, porodilje i mjere natalitetne politike u iznosu od 978.500,00KM, od čega je planirano

- ❖ 120.000,00KM - Jednokratna finansijska pomoć porodiljama
- ❖ 60.000,00KM - Sufinansiranje troškova vantjelesne oplodnje

Isti iznos je planiran i u 2021. godini, dok je u nacrtu Budžeta za 2023. godinu planiran iznos od 60.000 KM a za pomoć porodiljama 120.000 KM.

Također, Budžetom za 2022. godinu planirano je i izdvajanje za finansijsku podršku Zavodu za zdravstvenu zaštitu žena i materinstva za nabavku opreme u iznosu od 20.000,00KM.

Ovi programi ne ukazuju na činjenicu da je procesu izrade budžeta prethodila određena analiza potreba u ovom slučaju osoba ženskog spola. Međutim, rodno odgovorno budžetiranje ne podrazumijeva različite budžetske linije za žene ili muškarce već osiguravanje da žene i muškarci imaju jednake koristi od budžeta te da njihove različite potrebe zadovolje. Pored toga sasvim je jasno da i svi drugi razvojni programi imaju ili mogu imati uticaja na ravnopravnost spolova. Međutim,

bez podataka o tome kako se kreiraju prioriteta u okviru navedenih programa nije moguće utvrditi da li oni zaista imaju taj uticaj. Ako se na primjer uzmu u obzir podaci u oblasti zaposlenosti/nezaposlenosti prema kojima je u strukturi nezaposlenih 7% više nezaposlenih osoba ženskog spola onda bi grantovi u okviru Programa aktivne politike zapošljavanja trebali da odgovore na te razlike. Trenutno informacije o tome do koje mjere ovaj program odgovara na ovo stanje ne postoje.

I pored ovih nalaza jasno je da će biti potrebno jačati kapacitete nadležnih općinskih službi da u procesu planiranja svih programa i aktivnosti pa tako i budžeta analiziraju stanje u svojoj oblasti te da u odnosu na utvrđeno stanje utvrde mjere kojima će se osigurati da Općina kroz svoje programe utiče na (ne)ravnopravnost spolova. U tom pogledu su već planirane aktivnosti sa UN WOMEN koje će se realizirati tokom 2023. godine.

Stanje ravnopravnosti spolova u Općini Centar Sarajevo

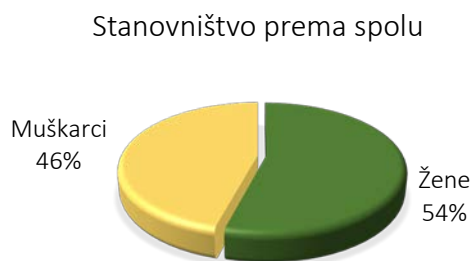
Za potrebu izrade ovog Gender akcionog plana prikupljeni su dostupni podaci koji su razvrstani po spolu. U tu svrhu prikupljeni su statistički podaci koji su dostavljeni od strane Federalnog zavoda za statistiku, Centralne izborne komisije BiH te su korišteni i administrativni podaci kojima raspolaže Općina Centar Sarajevo. Pored toga izvršena je analiza javno dostupnih podataka o stanju ravnopravnosti spolova u Općini Centar Sarajevo. Svi podaci su analizirani iz ugla ravnopravnosti spolova te su interpretirani u odnosu na trendove (ne)ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Oblasti za utvrđivanje stanje ravnopravnosti spolova su bazirani na prioritetima koji su prepoznati u Gender akcionom planu Bosne i Hercegovini i to:

- Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima
- Obrazovanje, nauka, kultura i sport
- Socijalna zaštita
- Sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima
- Javni život i donošenje odluka

Stanovništvo

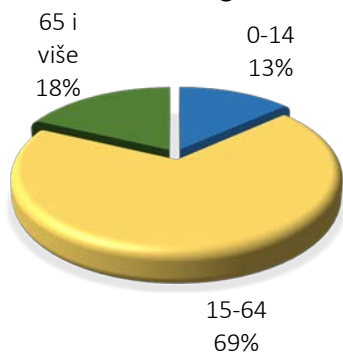
U Općini Centar Sarajevo živi više osoba ženskog spola. Prema podacima Zavoda za planiranje razvoja KS iz aprila 2022. godine u 2021. godini je bilo 54% osoba ženskog spola i 46% osoba muškog spola. Razlika od 8,47% je veća od razlike koja postoji kada se sagledaju isti podaci na nivou BiH i koja iznosi 1.8%.

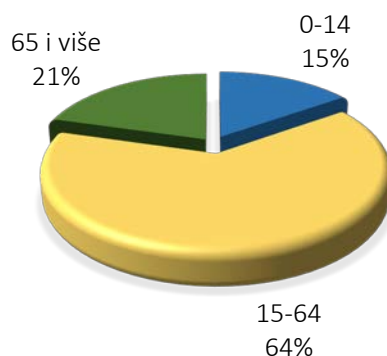
Izvor: Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, Demografska analiza Kantona Sarajevo po općinama u periodu 2013-2021. godine

Ukoliko se posmatraju dobne skupine stanovništva u periodu od 2013. do 2021. godine, može se zaključiti da se povećalo učešće stanovništva iznad 65 godina starosti i to za 2,6%. Također, stanovništvo u dobnoj skupini do 14 godina starosti bilježi blagi porast i to od 1,9%, dok se učešće stanovništva u dobnoj skupini od 15 do 64 godine starosti smanjilo i to za 4,4%. Ovaj podatak je zabrinjavajući ukoliko se uzme u obzir da je upravo stanovništvo u dobnoj skupini od 15 do 64 godine starosti radno sposobno stanovništvo.

Stanovništvo prema starosnoj dobi u 2013. godini

Stanovništvo prema starosnoj dobi u 2021. godini

Izvor: Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, Demografska analiza Kantona Sarajevo po općinama u periodu 2013-2021. godine

Podaci o stanovništvu po starosnim grupama i spolu nisu dostupni nakon 2017. godine. Ukoliko se posmatraju dostupni podaci iz 2017. godine, može se izvesti zaključak da je broj dječaka i od 0-14 za 4% veći u odnosu na broj djevojčica, dok je u svim drugim starosnim grupama više osoba ženskog spola, a najveća razlika je u starosnoj grupi od 65 i više godina starosti gdje je osoba ženskog spola bilo 20% više. Uzrok ovih razlika u korist osoba ženskog spola se mogu naći u činjenici da je životni vijek i očekivani životni vijek veći za osobe ženskog spola. Trenutni očekivani životni vijek za osobe ženskog spola je za 5 godina duži od očekivanog životnog vijeka za osobe muškog spola.

Obrazovanje

Obrazovanje je jedan od najvažnijih elemenata u postizanju ravnopravnosti spolova, a posebno u vremenu kada postoji potreba za kontinuiranim obrazovanjem i stručnim usavršavanjem nezavisno od dobi. U BiH i dalje postoje rodne razlike u obrazovanju u smislu odabira područja studiranja, kao i razlika u stopama završavanja srednjih škola, upisnosti na fakultete, te završavanje istih.

Predškolsko obrazovanje

Podaci o polaznicima obaveznog programa predškolskog obrazovanja djece za Općinu Centar Sarajevo nisu dostupni. Dostupni podaci za BiH govore da je samo oko 17% djece obuhvaćeno predškolskim odgojem, da samo 50% djece pohađa obavezni predškolski program pred polazak u osnovnu školu. Prema tim podacima BiH je na zadnjem mjestu u Evropi. Pored činjenice da je predškolski odgoj jedan od temelja za uspjeh u nastavku obrazovanja i temelj razvoja svake osobe uključivanje djece u vrtiće je jedan od preduslova za uključivanje roditelja na tržište rada. To se posebno odnosi na majke djece kojima se, u skladu sa trenutnim društvenim okolnostima, povjerava briga o djeci.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku⁸, u Općini Centar Sarajevo je 15 predškolskih ustanova (8 javnih i 7 privatnih) koje pohađa 948 djece, od čega je 53% dječaka i 47% djevojčica. U školskoj 2021/2022. godini, 504 djece nije primljeno u predškolske ustanove zbog popunjenosti kapaciteta.

Vlada Kantona Sarajevo je 2020. godine donijela Uredbu o subvencioniranju boravka djece u

⁸ Pedškolsko obrazovanje 2021, Federalni zavod za statistiku, 2022. godine

predškolskim ustanovama na području Kantona. 2021. i 2022. godine su donesene i dopune ove Uredbe. Uredbom se definiše iznos subvencija prema kategorijama koje ostvaruju pravo na subvencioniranje.

Osnovno obrazovanje

Na području Općine Centar Sarajevo je trinaest osnovnih škola, kao javnih ustanova i jedna škola sa teškoćama u razvoju. Broj učenika upisanih u osnovne škole se povećavao, u odnosu na prethodnu školsku godinu 0,32%, a u odnosu na školsku 2019/2020. godinu 4%.

Trenutno je broj dječaka i djevojčica koji su upisani u osnovno obrazovanje skoro identičan.

U školskoj 2022/2023. godini, u šest osnovnih škola na području Općine Centar Sarajevo, nastavu redovno pohađa 73 učenika Roma. U Budžetu Općine za 2022. godinu, planiran je Transfer za stimulisanje učenika Roma u iznosu od 10000KM, a sredstva će biti iskorištena za nabavku školskog pribora.

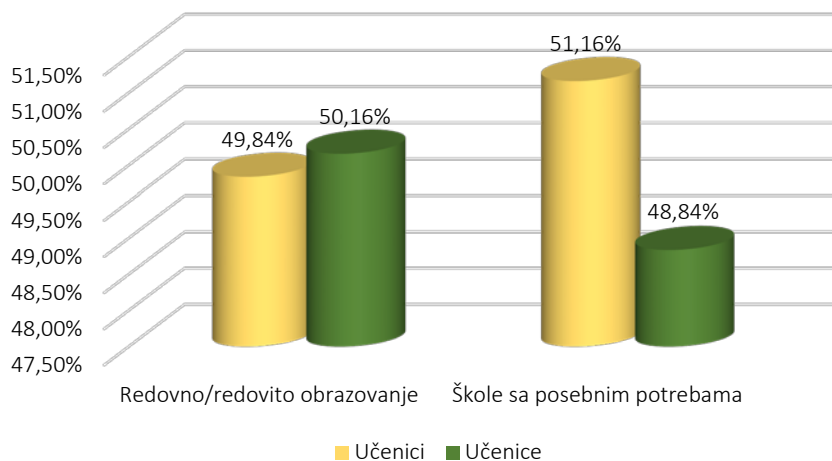
Općenito gledano u BiH postoji rodni partitet u osnovnom obrazovanju što potvrđuju i ovi podaci. Iako ne postoje podaci za Općini Centar Sarajevo, Romkinje u BiH imaju značajno lošije obrazovne rezultate u odnosu na dječake romske nacionalnosti jer skoro 80% Romkinja ne završi čak ni osnovnu školu dok većina dječaka završi školu.

Upisani učenici u osnovno obrazovanje u školskoj 2021/2022. godini

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Osnovno obrazovanje u Federaciji Bosne i Hercegovine 2022.

Upisani učenici u osnovno obrazovanje prema vrsti škole

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Osnovno obrazovanje u Federaciji Bosne i Hercegovine 2021.

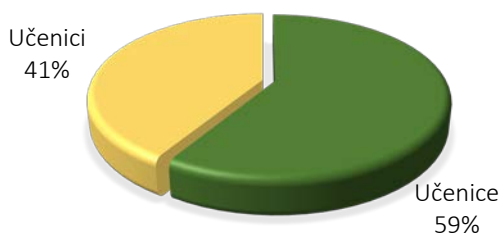
Srednje obrazovanje

Na području Općine Centar Sarajevo je četrnaest srednjih škola (trinaest redovnih i jedna za učenike sa teškoćama u razvoju) u kojima se u školskoj 2021/2022. godini školovalo 5405 učenika⁹ od čega je 59% učenica.

Podaci pokazuju da je skoro 9% više djevojčica upisalo srednje obrazovanje. Za čitavu BiH stopa prelaska u srednju školu iznosi 98,2 za učenike i 95,6 za učenice te je ovaj podatak (ako je tačan) zabrinjavajući i potrebno je istražiti uzroke kako bi se na adekvatan način odgovorilo na ovaj problem.

⁹ Federalni zavod za statistiku, Kanton Sarajevo u brojkama 2022.

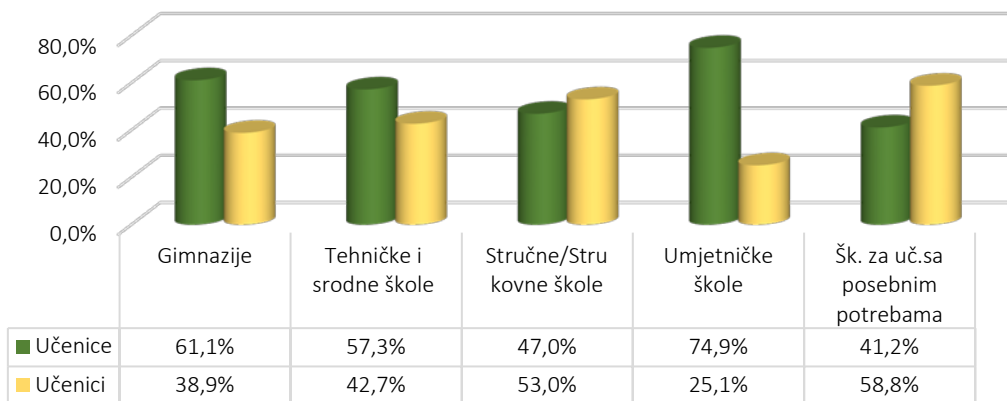
Učenci upisani u srednje škole u školskoj 2021/2022. godini

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Srednje obrazovanje u Federaciji Bosne i Hercegovine 2021.

U BiH postoje izrazite razlike zastupljenosti muškaraca i žena unutar određenih kategorija srednjeg obrazovanja. Djevojčice dominiraju u strukturi učenika u gimnazijama dok dječaci dominiraju u strukturi učenika u usmjerenim zanimanjima. Ovakve razlike u profiliranju zanimanja između žena i muškaraca direktno utiču i na stanje na tržištu rada i daljem školovanju. Na osnovu podataka Federalnog zavoda za statistiku, u Općini Centar Sarajevo, u školskoj 2021/2022 godini je u svim školama upisano više učenica od učenika, sem u stručnim/strukovnim školama u kojima je upisano 6,1% više učenika što odgovara dosadašnjem trendu u Bosni i Hercegovini.

Upisani učenici u srednje obrazovanje prema vrsti škole

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Kanton Sarajevo u brojkama 2022.

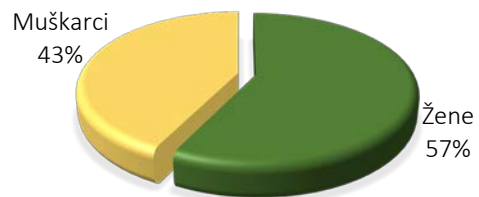
U Budžetu za 2022. godinu Općine Centar Sarajevo planirana su sredstva za stipendiranje nadarenih učenika srednjih škola i studenata u iznosu od 625.000,00KM, a nakon Izmjena i dopuna Budžeta obezbjeđeno je još 114.000,00KM. Na ovaj način, u prvom krugu je stipendirano je 386 učenika i 306 studenata¹⁰, a nakon toga njih još 141. Stipendije za učenike i studente se dodjeljuju na osnovu Javnog poziva i na osnovu utvrđenih kriterija koji se zasnivaju na rezultatima postignutih u školovanju, socijalnog statusa i drugih. Prema podacima Općine u toku 2021. godine ukupno 267 osoba muškog spola i 431 osoba ženskog spola je dobila stipendiju Općine dok je u toku 2022. godine taj broj povećan te je stipendiju dobilo 303 osoba muškog spola i 525 osoba ženskog spola.

Tržište rada

¹⁰ <https://centar.ba/novost/17913/objavljena-konacna-lista-dobitnika-opcinske-stipendije>

Ravnopravno učešće žena i muškaraca na tržištu rada je jedan od preduslova za postizanje ciljeva ravnopravnosti spolova. U BiH, u svim različitim dobnim skupinama, prihodovnim razredima i lokacijama, muškarci više od žena učestvuju u radnoj snazi. Učešće žena u radnoj snazi u BiH je značajno niže nego što bi se moglo očekivati i trenutno je jedno od najnižih u Evropi. Prema podacima Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo, na području Općine Centar Sarajevo u toku 2021. godine prosječno je bilo zaposleno 44 443, a nezaposleno 6 731 osoba odnosno 13%. Prema dostupnim podacima i u strukturi zaposlenih i nezaposlenih je više osoba ženskog spola i to među zaposlenim 5,85%, a nezaposlenim 14,96%. Treba uzeti u obzir da je od ukupnog broja stanovnika oko 64% radno sposobnog stanovništva.

Broj nezaposlenih prema spolu

Broj zaposlenih prema spolu

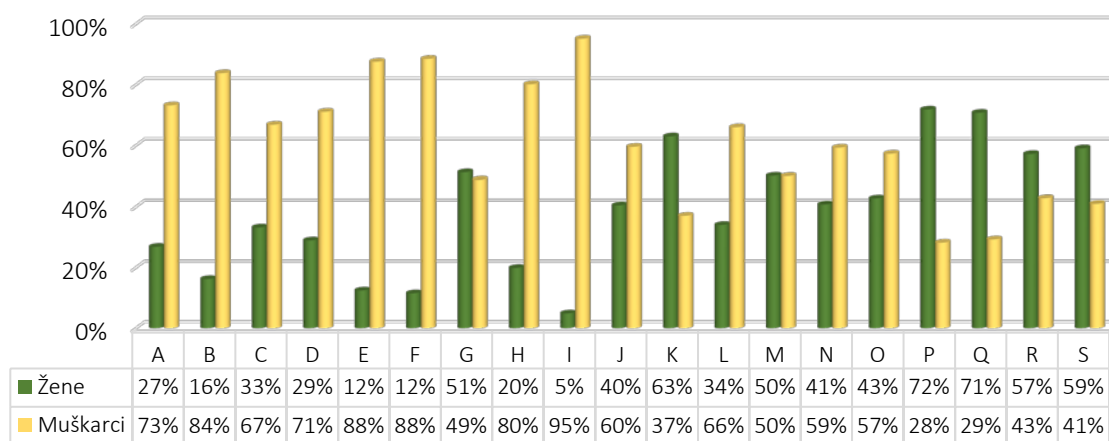
Izvor: Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo, *Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Kantonu po općinama, 2021.*

Najveći broj zaposlenih u Kantonu je u oblasti Trgovine na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala (18%), a potom u oblasti Javne uprave i odbrana; obavezno socijalno osiguranje (11%). U strukturi zaposlenih, osobe ženskog spola su više prisutne u oblastima Obrazovanja, Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite, Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja, na osnovu čega se može zaključiti da su osobe ženskog spola više zastupljene u procentu zaposlenih sa visokom i srednjom stručnom spremom dok su u svim drugim oblastima više prisutne osobe muškog spola. Ta razlika se može opravdati i činjenicom da su u obrazovnoj strukturi dječaci prisutniji u usmjerenom obrazovanju.

	Oblasti
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov
B	Vađenje ruda i kamena
C	Prerađivačka industrija
D	Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
E	Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala
H	Prijevoz i skladištenje
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)
J	Informacije i komunikacije

K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
L	Poslovanje nekretninama
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
O	Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje
P	Obrazovanje
Q	Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite
R	Umjetnost, zabava i rekreacija
S	Ostale uslužne djelatnosti

Zaposleni prema područjima i spolu KS

Izvor: Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo, Zaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima i područjima djelatnosti KD BiH 2010, 2021.

Jedan od razloga se može pronaći i u rodnoj segregaciji tržišta rada koja predstavlja raspodjelu žena i muškaraca prilikom zapošljavanja u određene sektore, tj. djelatnosti ili grupe djelatnosti. Kada se analizira pregled glavnih djelatnosti poslovnih subjekata registrovanih na području općine može se zaključiti da je većina subjekata aktivna upravo u uslužnim djelatnostima, a manje u industriji. 51% poslovnih subjekata u Općini Centar Sarajevo je registrovano u oblastima Ostale uslužne djelatnosti gdje su plaće iznad prosječne, ali je i 33% registrovanih u oblasti Stručne, naučne i tehničke djelatnosti i 18% u oblasti Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala gdje su plaće ispod prosječne.

Osobe ženskog spola čine većinu nastavnog osoblja u osnovnim i srednjim školama, što pokazuje tendenciju profiliranja žena za ovu vrstu zanimanja u većoj mjeri nego muškaraca.

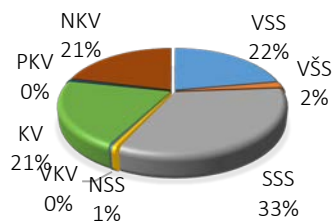

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Kanton Sarajevo u brojkama 2022.

Slično se može zaključiti ako se pogledaju dostupni podaci i o zaposlenosti u strukturi općinskih službi. Od 16 radnih mjesta voditelja službi, kabineta načelnika, inspektorata, interne revizije i pravobranilaštva u Općini 88% je osoba ženskog spola. Sekretar Općine Centar Sarajevo je također osoba ženskog spola.

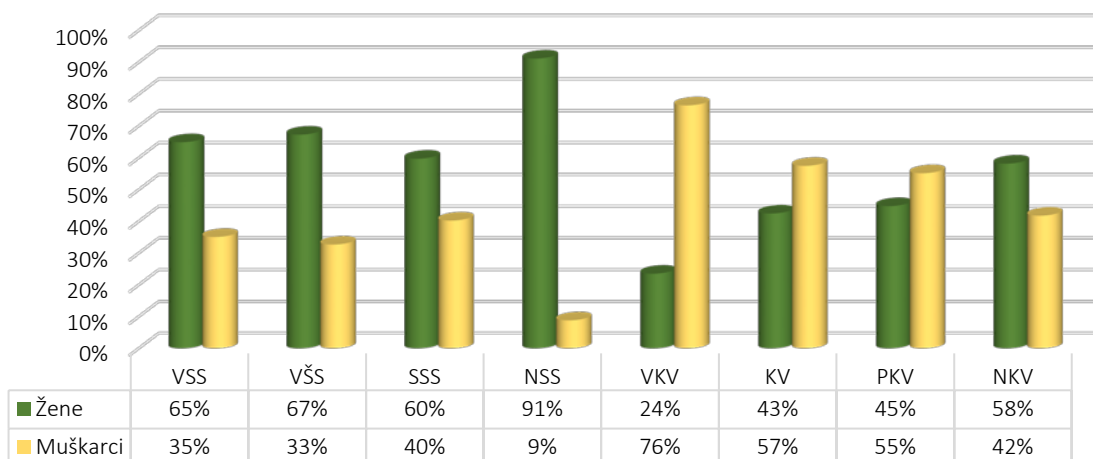
Nezaposleni u Općini u odnosu na Kanton prema stručnoj spremi

Od ukupnog broja nezaposlenih u Kantonu Sarajevo, u Općini Centar Sarajevo je njih 12% , a prema polnoj strukturi, u Općini Centar je nešto manje nezaposlenih osoba ženskog

spola u odnosu na Kanton. Najveći broj nezaposlenih osoba je sa srednjom stručnom spremom kao i VSS, NKV i KV, a postotak nezaposlenih osoba ženskog spola u ovim kategorijama je 60%, 65%, 58% i 43% respektivno.

Nezaposlene osobe prema spolu i stručnoj spremi

Izvor: Federalni zavod za zapošljavanje, Bilten – Statistički pregled juni 2022.

Nasilje nad ženama i nasilje u porodici

Nasilje nad ženama i nasilje u porodici, kao jedan od najvećih izazova bosanskohercegovačkog društva, problem je koji je odnedavno izašao iz privatne u javnu sferu. Ipak nasilje nad ženama i nasilje u porodici je i dalje jedan od najtežih oblika kršenja prava žena. Prema Studiji o rasprostranjenosti i karakteristikama nasilja prema ženama u BiH prema nalazima istraživanja, više od polovine žena doživjelo je bar neki oblik nasilja nakon što je navršilo 15 godina. Najšire je rasprostranjeno nasilje koje nad ženama vrše njihovi sadašnji ili bivši partneri, jer su oni počinioci u 71,5% slučajeva. U cjelini gledano, sfera intimnih partnerskih i porodičnih odnosa daleko je veći izvor opasnosti od nasilja za žene nego što je to šira zajednica. Ova Studija je analizirala iskustva osoba ženskog spola u pogledu nasilja, a broj prijavljenih incidenata je i dalje niži od ovih podataka.

Odgovornost nadležnih institucija u pogledu postupanja po prijavama za nasilje u porodici je utvrđena Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici („Službene novine Federacije BiH», broj 20/13“). Na području šire regije Sarajeva djeluje Sigurna kuća - sklonište za žene i djecu žrtve nasilja u porodici koju vodi Fondacija Lokalne Demokratije.

U skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici FBiH u Kantonu Sarajevo u 2020. godini je bilo ukupno 317 osoba koje su su štice zaitnom mjerom u sklopu provedenih aktivnosti, od čega je u Općini Centar Sarajevo bilo njih 48 (15%). Prema evidenciji Javne ustanove „Kantonalni centar za socijalni rad“ Sarajevo, počiniocima nasilja u porodici, u 2020. godini izrečeno je ukupno 273 mjera od čega je 46 (17%) u Općini Centar Sarajevo. 17 osoba (od 91 osobe u Kantonu što je 19%) je smješteno u Sigurnu kuću.

Prema dostupnim podacima toku 2020. godine u Kantonu Sarajevo izrečeno je ukupno 630 mjera počiniocima nasilja u porodici. Broj izrečenih mjera Općine Centra Sarajevo je prikazan tabelarno:

Udaljenje iz stana kuće ili nekog stambenog prostora i zabrana vraćanja u stan, kuću ili neki drugi stambeni prostor	6
Zabrana približavanju žrtvi nasilja	36
Osiguranje zaštite osobe izložene nasilju u porodici	0
Zabrana uznemiravanja i uhođenja osobe izložene nasilju u porodici	40
Obavezan psihosocijalni tretman	3
Obavezno liječenje od ovisnosti	2
UKUPNO	87

Izvor: Izvještaj o poslovanju – Izvještaj o radu i finansijskom poslovanju JU „Kantonalni centar za socijalni rad“ za 2020. godinu

Od svih evidentiranih oblika nasilja u porodici mali broj bude procesuiran kao krivično djelo u skladu sa krivičnim zakonom. Iako podaci ne postoje za područje Općine, na području Kantona je u toku 2020. godine prijavljeno 227, a 2021. godine 270 lica prema kaznenim djelima protiv braka, porodice/obitelji i mladeži, dok je optuženo njih 51 i u 2020. i u 2021. godini.

U ovom trenutku nema podataka o drugim oblicima nasilja nad ženama (osim nasilja u porodici). U 2021. godini, Općinsko vijeće Centar Sarajevo jednoglasno je usvojilo inicijativu za pristupanje

kreiranju Kodeksa etičkih principa za izabrane zvaničnike Općine. Cilj usvajanja ovakvog Kodeksa jeste uspostavljanje osiguravanje objektivnosti, profesionalnosti, kulture dijaloga i ponašanja svih izabranih zvaničnika, ali i spriječavanje svih vrsta diskriminacije.

Javni život

Stanje ravnopravnosti spolova u oblasti javnog života se prvenstveno sagledava kroz ravnopravnu zastupljenost žena i muškaraca na pozicijama donošenja odluka. Bosna i Hercegovina je 1998. godine uvela kvotu za manje zastupljeni spol kao mjeru za osiguravanje jednakog učešća žena i muškaraca u zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti. Ova kvota je definirana članom 4.19 Izbornog zakona koji se odnosi se na minimalnu zastupljenost oba spola na listama kandidata od 40% sa utvrđenim rasporedom na listi za manje zastupljeni spol. Kvota se dosljedno provodi međutim brojna istraživanja pokazuju da biračko tijelo svojim glasovima prednost daje osobama muškog spola.

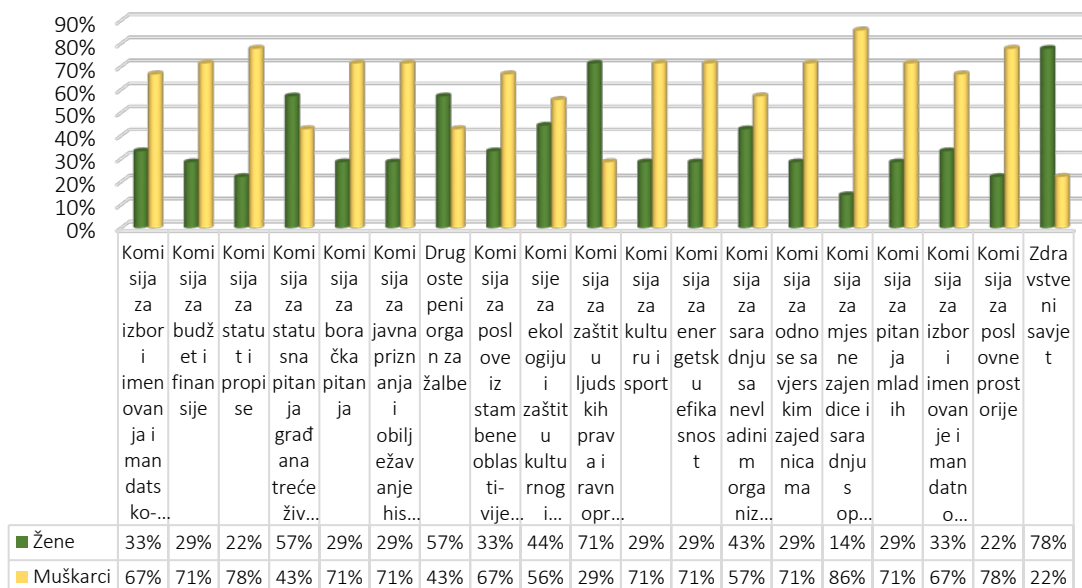
Žene su manje zastupljeni spol na mjestima odlučivanja u politici, a posebno u zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti. U zakonodavnim tijelima lokalnih samouprava u BiH prosječna zastupljenost žena iznosi ispod 18%. U tom smislu stanje nakon Lokalnih izbora 2020. godine u Općinskom vijeću Centar Sarajeva je ispod prosjeka za BiH. Žene i dalje manje zastupljeni spol (zastupljene manje od 40%).

Izvor: Web stranice Općine Centar Sarajevo

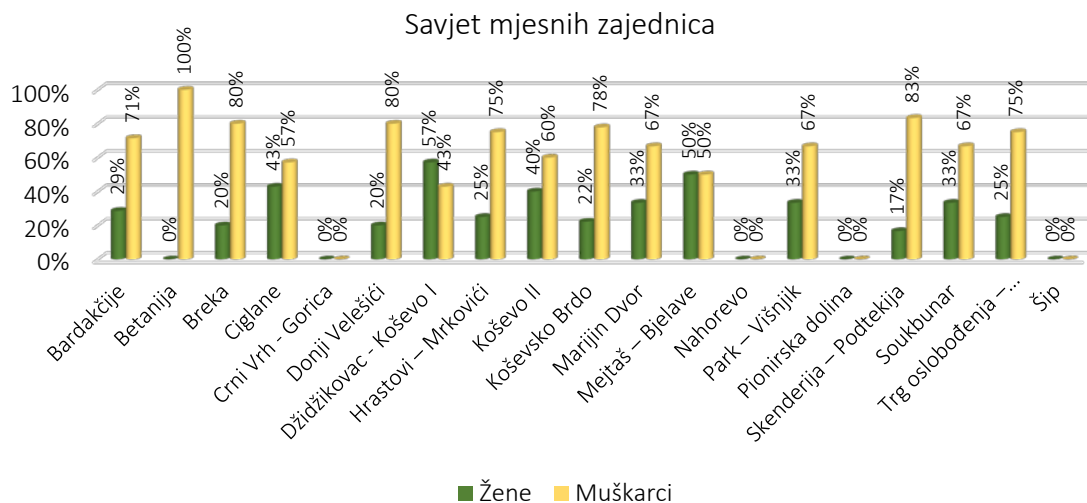
Dok je mogućnost uticaja općinskih organa na rezultate izbora ograničena, uticaj na sastav općinskih komisija je veći. Trenutno učešće osoba muškog i ženskog spola u ovim komisijama iznosi 63% osoba muškog spola i 37% osoba ženskog spola. I dalje postoje komisije u kojima su žene ili muškarci podzastupljeni, a u prosjeku nije ispunjen ni minimalni prag zastupljenosti od 40%. Od 19 komisija, u njih 8 su izabrane predsjednice (42%), dok su u preostalim izabrani predsjednici (58%).

Sastav Općinskih komisija prema spolu

Izvor: Web stranice Općine Centar Sarajevo

Žene su podzastupljeni spol i kada se posmatra sastav Savjeta mjesnih zajednica jer u ukupnom broju osobe ženskog spola čine 31% svih članova savjeta. U jednoj mjesnoj zajednici nema niti jedne izabrane žene, osobe ženskog spola su zastupljene sa manje od 40% u 12 savjeta dok su osobe muškog spola u svim savjetima zastupljene sa više od 40%. Iz tog razloga je potrebno utvrditi razloge podzastupljenosti te predložiti mjere za provođenje statutarne obaveze.

Izvor: Web stranice Općine Centar Sarajevo

V. Struktura Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo

U skladu sa prethodnom analizom stanja ravnopravnosti u općini i pregleda provođenja obaveza iz Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini jasno je da je donošenje Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo optimalan pristup.

U odnosu na te analize struktura Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo za period 2023. – 2027. godina odražava trenutno stanje ravnopravnosti spolova i institucionalizacije ravnopravnosti spolova i sadrži tri srednjeročna cilja te u okviru svakog cilja rezultate koji se planiraju postići i to: Srednjeročni cilj 1.

- Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova

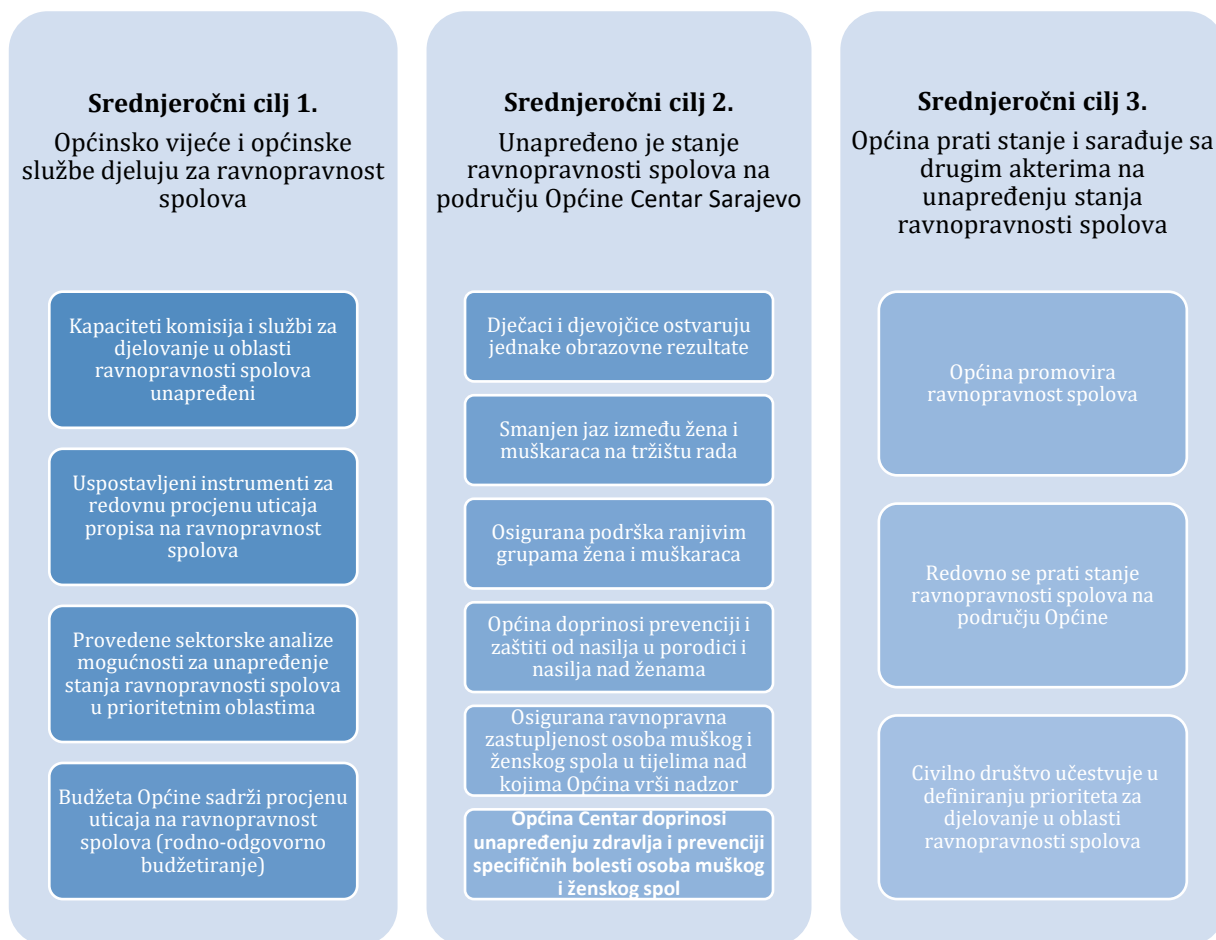
Srednjeročni cilj 2.

- Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Centar Sarajevo

Srednjeročni cilj 3.

- Općina prati stanje i saraduje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova

Struktura Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo je prikazana shematski ispod dok je detaljno prikazana u matrici logičkog okvira u narednom dijelu dokumenta: Ciljevi i aktivnosti Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo za period 2023. – 2027. godina.

VI. Ciljevi i aktivnosti Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo za period 2023. – 2027. godine

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova													
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
1.1. Kapaciteti komisija i službi za djelovanje u oblasti ravnopravnosti spolova unapređeni	Obuke na temu ravnopravnosti spolova i diskriminacije na osnovu spola	Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova Kabinet općinskog načelnika	Održane dvije obuke za Komisiju za ljudska prava i predstavnike službi	Mart 2024.	Budžet općine i partnerstvo	I Izvršene pripreme za obuku (način, broj lica za obuku) i planirana budžetska sredstva	Održane 2 obuke	Nakon imeovanja novih članova komisije izvršiti analizu i potrebu za obukom	Održana obuka za novoizabrane članove	Izrađena knjiga standarda za djelovanje Komisije bazirana na naučenim	1000 KM	8 članica i 7 članova	Spisak sa radionice, fotografije i drugi materijali
	Utvrđeni instrumenti za djelovanje u oblasti ravnopravnosti spolova unapređeni	Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova Kabinet općinskog načelnika	Utvrđena metodologija za procjenu uticaja propisa Utvrđena metodologija za analizu uticaja plana i budžeta	Oktobar 2023.	Budžet općine i partnerstvo	Utvrđena metodologija	Na 60% propisa urađena procjena	Na 70% propisa urađena procjena	Na 90% propisa urađena procjena		1000 KM za eksperta	-	Odluka u usvajanju metodologije
	Imenovani službenici/e odgovorne za promociju i koordiniranje aktivnosti iz Gender akcionog plana	Kabinet općinskog načelnika	Imenovane osobe	Oktobar 2023.	Budžet općine	Imenovane osobe					Sredstva nisu potrebna	-	Popis službenika odgovornih za promociju ravnopravnost i spolova, Stepen implementacije aktivnosti GAP-a
	Učešće i implementacija međunarodnih projekata koji se bave ravnopravnošću spolova	Služba za lokalno – ekonomski razvoj i mjesnu samoupravu		Broj projekata koji se odnose na ravnopravnost spolova	kontinuirano	Budžet Općine Centar, NVO i međunarodni fondovi					Sredstva nisu potrebna		Broj projekata i programa, vrsta i sadržaj

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova													
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor financiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Saradnja i razmjena iskustva i dobrih praksi s gradovima unutar mreža lokalnih samouprava za ravnopravnost spolova	Kabinet Općinskog načelnika i Služba za lokalno ekonomski razvoj i mjesnu samoupravu	Razmijenjena iskustva u provođenju GAP	Kontinuirano	Redovna sredstva						Sredstva nisu potrebna	-	Broj i vrsta sadržaja sa drugim lokalnim zajednicama
	Objava Europske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnom nivou na internetskoj stranici Općine Centar	Kabinet općinskog načelnika/ Odsjek za informatiku		Septembar 2023.	Redovna sredstva	Povelja objavljena					Sredstva nisu potrebna		Javno dostupna povelja na web stranici
1.2. Uspostavljeni instrumenti za redovnu procjenu uticaja propisa na ravnopravnost spolova	Provedene obuke za ključne komisije i službe Općine	Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova Kabinet općinskog načelnika	Kapaciteti nadležnih službi općine omogućavaju primjenu metodologije za procjenu uticaja propisa i metodologije za analizu uticaja plana i budžeta	Novembar 2023. godine	Redovna sredstva i EU4HR projekat	Najmanje 20 osoba obučeno					1.000 KM i podrška od UN Women	8 članica i 7 članova	Spisak sa radionice, fotografije, materijali
	Izrada preporuka za integriranje ravnopravnosti spolova u interne akte	Imenovane osobe	Izrađeni standardi za integriranje ravnopravnosti spolova u interne akte Općine	Februar 2024.	Redovna sredstva						Sredstva nisu potrebna	-	Preporuke za integriranje ravnopravnost i spolova u interne akte Općine

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova													
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Usklađivanje odluka, dokumenta i ugovora koji uređuju prava zaposlenih u Općini Centar Sarajevo sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH	Kabinet Općinskog načelnika	Broj usklađenih dokumenata	Do kraja implementacije GAP	Redovna sredstva	Izrađen popis prioriternih dokumenata za usklađivanje	20% dokumenata usklađeno	40% dokumenata usklađeno	70% dokumenata usklađeno	100% dokumenata usklađeno	Sredstva nisu potrebna		
1.3. Provedene sektorske analize mogućnosti za unapređenje stanja ravnopravnosti spolova u prioritentnim oblastima	Analiza dostupnosti administrativnih podataka razvrstanih po spolu	Općinske službe	Analiza o dostupnosti o administrativnih podataka razvrstanih po spolu dostavljena Komisiji sa prijedlogom prioriteta za unapređenje	Decembar 2023.	Redovna sredstva						Sredstva nisu potrebna		Baze podataka Službi razvrstane po spolu
	Unapređene administrativne baze podataka	Općinske službe	% utvrđenih baza koji je unapređen	2027. godina	Redovna sredstva	Najmanje 2 nove baze	Najmanje 2 nove baze	Najmanje 2 nove baze	Najmanje 2 nove baze	Najmanje 2 nove baze	Sredstva nisu potrebna		Broj baza razvrstanih po spolu i visina budžetskih sredstva koja su razvrstana po spolu
1.4. Budžeta Općine sadrži procjenu uticaja na ravnopravnost spolova (rodno-odgovorno budžetiranje)	Nadležne službe na osnovu analiza stanja u obrazloženju prijedloga Budžeta procijenile uticaj na (ne)ravnopravnost spolova kroz	Sve općinske službe prema Službi finansije koja integriše podatke	% oblasti koji sadrži procjenu uticaja na ravnopravnost spolova (rodno-odgovorno budžetiranje)	kontinuirano	Redovna sredstva	Najmanje 20% budžeta obuhvaćeno analizom	Najmanje 10% više	Najmanje 10% više	Najmanje 10% više	Najmanje 10% više	Sredstva nisu potrebna		Budžet Općine Centar

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova													
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	budžetske programe												
	Izveštaj o izvršenju Budžeta Općine Centar Sarajevo sadrži informacije o uticaju na (ne)ravnopravnost spolova kroz budžetske programe	Nadležne općinske službe prema Službi za finansije koja integriše podatke	% oblasti koji sadrži procjenu uticaja na ravnopravnost spolova (rodno-odgovorno budžetiranje)	kontinuirano	Redovna sredstva		Izveštaj sadrži analizu uticaja za najmanje 20% programa	Izveštaj sadrži analizu uticaja za najmanje 30% programa	Izveštaj sadrži analizu uticaja za najmanje 40% programa	Izveštaj sadrži analizu uticaja za najmanje 50% programa	Sredstva nisu potrebna		Izveštaji o izvršavanju budžeta
	Sredstva za provođenje Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo su planirana u budžetu	Zahtjeve Službi za finansije dostavljaju općinske službe uključene u provođenje GAP u toku pripreme budžeta	Iznos sredstava	kontinuirano	Budžet Općine Centar u skladu sa Akcionim planom						Cca 30.000 KM godišnje		Budžet Općine Centar i Izveštaj o implementaciji Akcionog plana
	Sudjelovanje i organizacija sastanaka, konferencija i okruglih stolova radi praćenja i evaluacije akta i dokumenta od značaja za ravnopravnost spolova	Kabinet Općinskog načelnika		kontinuirano	Budžet Općine						1.500 godišnje		Izveštaji sa savjetovanje Broj saradnji i javnih savjetovanja

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova													
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
Osigurano praćanje provođenja aktivnosti GAP O	Imenovan tim za praćenje provođenja GAP Općine Centar	Kabinet Općinskog načelnika	Uspostavljen tim za praćenje provođenja GAP Općine Centar	Juni 2023.	Redovna sredstva	Imenovan tim					Sredstva nisu potrebna		Odluka o imenovanju tima
	Redovni sastanci tima imenovanih osoba	Kabinet Općinskog načelnika	Redovno se provode i koordiniraju aktivnosti GAP	Redovno	Redovna sredstva	Najmanje dva sastanka tima	Najmanje dva sastanka tima	Najmanje dva sastanka tima	Najmanje dva sastanka tima	Najmanje dva sastanka tima	Sredstva nisu potrebna	-	Zapisnici sa sastanaka tima
	Izrađuju se godišnji i polugodišnji izvještaji o napretku u provođenju GAP	Tim za praćenje provođenja GAO	Izrađuju se izvještaji sa preporukama za unapređenja	Mart i septembar svake godine	Redovna sredstva	Izrađen polugodišnji izvještaj o napretku	Izrađen godišnji i polugodišnji izvještaj o napretku	Izrađen godišnji i polugodišnji izvještaj o napretku	Izrađen godišnji i polugodišnji izvještaj o napretku	Izrađen godišnji i polugodišnji izvještaj o napretku	Sredstva nisu potrebna	-	Izvještaji
	Održavaju se sastanci Komisije sa ciljem razmatranja izvještaja o provođenju GAP BIH	Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova	Razmatraju se izvještaji o provođenju GAP	Mart i septembar svake godine	Redovna sredstva	Najmanje dva sastanka tima	Najmanje dva sastanka tima	Najmanje dva sastanka tima	Najmanje dva sastanka tima	Najmanje dva sastanka tima	Sredstva nisu potrebna		Zapisnici sa sjednica komisije

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Centar Sarajevo

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
2.1. Dječaci i djevojčice ostvaruju imaju nesmatan i jednak pristup obrazovnim institucijama	Analizirati uzroke razloga za preferencije pri odabiru srednjeg obrazovanja	Služba za obrazovanje, društvene djelatnosti, kulturu i sport	Analiza izrađena i dostavljena Komisiji sa preporukama	Oktober 2024. godine	Redovna sredstva						Sredstva nisu potrebna		Dokument analize
	Promocija učešća djevojčica i dječaka u oblasti obrazovanja u kojima su manje zastupljeni (srednje-strukovno, IT i sl)	Služba za obrazovanje, društvene djelatnosti, kulturu i sport	Izrađen i provodi se program promocije u saradnji sa osnovnim školama i drugim servisima Djevočice romske nacionalnosti uključene u aktivnosti promocije	Maj 2024. godine i kontinuirano	Redovna sredstva	Najmanje 1 aktivnost	Najmanje 1 aktivnost	Najmanje 1 aktivnost	Najmanje 1 aktivnost	Najmanje 1 aktivnost	Sredstva nisu potrebna	Najmanje 500 dječaka i 500 djevojčica	
	Podrška školovanju žrtvama porodičnog nasilja	Služba za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu	Izrađen je program za podršku visokoškolskog obrazovanja za žrtve porodičnog nasilja	Januar 2023.	Redovna sredstva	Podržane marginalizirane grupe	Podržane marginalizirane grupe	Podržane marginalizirane grupe	Podržane marginalizirane grupe	Podržane marginalizirane grupe	Najmanje 10000.00 KM godišnje	Najmanje 40% osoba oba spola	Izveštaji o realizaciji programa
	Podrška školovanju djeci u alternativnom brzi	Služba za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu	Izrađen program za djecu alternativnoj brzi i planirana sredstva	Januar 2023.	Redovna sredstva	Podržana djeca u alternativnoj brzi	Podržana djeca u alternativnoj brzi	Podržana djeca u alternativnoj brzi	Podržana djeca u alternativnoj brzi	Podržana djeca u alternativnoj brzi	Najmanje 20.000 KM godišnje	Jednak broj dječaka i djevojčica	Izveštaji o realizaciji programa

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Centar Sarajevo

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Stipendiranje učešća ravnopravnog učešća djevojčica i dječaka u srednjem stručnom obrazovanju	Služba za obrazovanje, društvene djelatnosti, kulturu i sport	% stipendija za dječake i djevojčice	Kontinuirano	Redovna sredstva	Jednak broj dječaka i djevojčica u odnosu na broj zahtjeva	Jednak broj dječaka i djevojčica u odnosu na broj zahtjeva	Jednak broj dječaka i djevojčica u odnosu na broj zahtjeva	Jednak broj dječaka i djevojčica u odnosu na broj zahtjeva	Jednak broj dječaka i djevojčica u odnosu na broj zahtjeva	Sredstva nisu potrebna		Lista stipendista razvrstana po spolu sa analizom prijava i odobrenih sredstava
	Osigurana ravnopravnost spolova kod stipendiranja romske djece	Služba za obrazovanje, društvene djelatnosti, kulturu i sport	% stipendija za dječake i djevojčice	Kontinuirano	Redovna sredstva	Jednak broj dječaka i djevojčica u odnosu na broj zahtjeva	Jednak broj dječaka i djevojčica u odnosu na broj zahtjeva	Jednak broj dječaka i djevojčica u odnosu na broj zahtjeva	Jednak broj dječaka i djevojčica u odnosu na broj zahtjeva	Jednak broj dječaka i djevojčica u odnosu na broj zahtjeva	Sredstva nisu potrebna	Jednak broj dječaka i djevojčica u odnosu na broj zahtjeva	Lista korisnika razvrstana po spolu
	Izvršiti analizu uticaja dodijeljenih stipendija za učenike i učenica (ne)ravnopravnost spolova i (po potrebi) izmijeniti kriterije dodjele	Služba za obrazovanje, društvene djelatnosti, kulturu i sport	Analiza izrađena i dostavljena Komisiji sa preporukama	Septembar 2024. godine	Redovna sredstva		Izrađena analiza i dostuavljena Vijeću	Izrađena analiza i dostuavljena Vijeću	Izrađena analiza i dostuavljena Vijeću	Izrađena analiza i dostuavljena Vijeću	Nisu potrebna dodatna sredstva	Nije primjenljivo	Dokument Analize
	Promocija sporta za sve	Služba za obrazovanje, društvene djelatnosti, kulturu i sport	Broj podržanih klubova koji promoviraju sportove za dječake i djevojčice, žene i muškarce (sa posebnim fokusom na žene sa	Redovno	Redovna sredstva	Najmanje 5 klubova	10% klubova više	10% klubova više	10% klubova više	10% klubova više	Redovna sredstva Općine za sport		Broj programa, projekata na godišnjem nivou

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Centar Sarajevo

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
			invaliditetom/roditelje djece sa invaliditetom)										
2.2. Smanjen jaz između žena i muškaraca na tržištu rada	Analizirati razloge manje stope zaposlenosti i veće stope nezaposlenost i žena na području općine	Odsjek za lokalno – ekonomski razvoj u saradnji	Analiza izrađena i dostavljena Komisiji sa preporukama	Septembar 2024. godine	Redovna sredstva		Izrađena analiza i dostavljena Vijeću	Provode se zaključci Vijeća	Provode se zaključci Vijeća	Provode se zaključci Vijeća	4000 za troškove analize		Dokument Analize
	Redovno prikupljanje i izrada baze podataka o broju poduzetnika/c a iskazan po spolu.	Služba za privredu i poslovne prostore	Izrađena baza podataka po spolu	Juni 2024.	Redovna sredstva						Sredstva nisu potrebna		Baza podataka razvrstana po spolu
	Provođenje programa za promociju zapošljavanja i samozapošljavanja žena (stručnih i savjetodavnih usluga poduzetnicama, posebno početnicama, dodjela podrške obrtnicima koje obavljaju tradicionalne,	Služba za privredu i poslovne prostore, Služba za lokalni ekonomski razvoj, NVO	Broj i vrsta programa		Januar 2024. godine	Budžet Općine Centar						Minimalno 20.000 KM	-

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Centar Sarajevo

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	deficitarne i proizvodne obrtničke djelatnosti, ženama s invaliditetom, ženama žrtvama nasilja u obitelji ili poslodavcima za marginalizirane grupe, organizacija edukacija, seminara, radionica i slično)												
	Izrada i nadogradnja programa podrška poticaja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva prema spolu	Služba za privredu i poslovne prostore			Budžet Općine Centar	-	Izrađen program	Izdvoja se 50.000 KM	Izdvoja se 50.000 KM	Izdvoja se 50.000 KM	Od 2024. godine cca 50.000 KM godišnje	-	Broj i vrsta programa
	Promovirati postojeće servise podrške ženskom poduzetništvu	Odsjek za lokalno – ekonomski razvoj u saradnji	Izrađeni materijali kojima sadrže informacije o servisima podrške ženskom poduzetništvu u saradnji sa Privrednim komorama	Kraj 2023.	Redovna sredstva	Najmanje 1 događaj godišnje	Najmanje 1 događaj godišnje	Najmanje 1 događaj godišnje	Najmanje 1 događaj godišnje	Najmanje 1 događaj godišnje	Nisu potrebna sredstva		Broj programa i događaja u cilju promocije

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Centar Sarajevo

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Kreirati programe podrške nezaposlenim ženama kroz korištenje mjera aktivne politike zapošljavanja	Odsjek za lokalno ekonomski razvoj	Izrađen program podrške	2023. – 2027. godina	Budžet općine i partnerstvo	Općina podržava poduzetnice sa 50.000 KM	Općina podržava poduzetnice sa 60.000 KM	Općina podržava poduzetnice sa 70.000 KM	Općina podržava poduzetnice sa 80.000 KM	Općina podržava poduzetnice sa 90.000 KM	350.000 KM za 5 godina		Programi i mjere podrške
	Analizirati mogućnosti za unapređenje kapaciteta predškolskih ustanova	Služba za obrazovanje, društvene djelatnosti, kulturu i sport i Služba za prostorno uređenje i investicije	Analiza izrađena i dostavljena Komisiji sa preporukama	Septembar 2023. godine	Redovna sredstva	Analiza izvršena i dostavljena Vijeću sa preporukama	Broj provedenih zaključaka Vćeija	Broj provedenih zaključaka Vćeija	Broj provedenih zaključaka Vćeija	Broj provedenih zaključaka Vćeija	Sredstva nisu potrebna		Analiza i izvještaji o provedenim preporukama
2.3. Osigurana podrška ranjivim grupama žena i muškaraca	Osigurati finansijsku podršku porodicama sa novorođenom djecom	Služba za boračko – invalidsku i socijalnu zaštitu	Nastaviti sa osiguravanje redovnu podrške porodicama sa novorođenom djecom koja su u teškom finansijskom stanju	Kontinuirano	Redovna sredstva	Obezbjediti sredstva za sve porodilje sa područja OC	Analizirati potrebe za povećanjem naknada i/ili uvođenje socijalne mjere za porodice u stanju	Obezbjediti sredstva za sve porodilje sa područja OC	Analizirati potrebe za povećanjem naknada i/ili uvođenje socijalne mjere za porodice u stanju		120.000 do 150.000 godišnje	100 % žene	Zaključci o isplati sredstva, analitičke kartice, izvještaj o izvršavanju budžeta
	Nastaviti sa finansijskom podrškom troškova vantjelesne oplodnje	Služba za boračko – invalidsku i socijalnu zaštitu	Promovirati i osigurati finansijsku podršku troškova vantjelesne oplodnje	Kontinuirano	Redovna sredstva	Obezbjediti sredstva za sve korisnice sa područja OC	Izvršiti Analizu zahtjeva i potreba u cilju uvođenja dodatnih prava	Obezbjediti sredstva za sve korisnice sa područja OC	Obezbjediti sredstva za sve korisnice sa područja OC	Obezbjediti sredstva za sve korisnice sa područja OC	Od 50.000 do 70.000 godišnje	100 % žene	Baza korisnica, Zaključci za isplatu sredstva, Izvještaj o izvršavanju budžeta

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Centar Sarajevo

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
2.4. Općina doprinosi prevenciji nasilja nad ženama i zaštiti od nasilja u porodici i nasilja nad ženama	Doprinos prevenciji nasilja nad ženama i nasilja u porodici obilježavanje Međunarodna kampanja 16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja (25.11. – 10.12.) sa posebnim fokusom na sve oblike nasilja nad ženama (fizičko, ekonomsko i psihološko)	Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova i Kabinet općinskog načelnika	Općina se pridružila kampanji	Kontinuirano	Redovna sredstva	Najmanje 1 aktivnosti godišnje	Najmanje 1 aktivnosti godišnje	Najmanje 1 aktivnosti godišnje	Najmanje 1 aktivnosti godišnje	Najmanje 1 aktivnosti godišnje	3.000 KM		Brošure, izvještaji sa sjednica, zapisnici i sl
	Redovno razmatranje izvještaja o nasilju u porodici Službe socijalne zaštite Općine Centar Sarajevo	Služba za boračko – invalidsku i socijalnu zaštitu i Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova	Izvještaj raspravljen sa ključnim akterima i usvojene preporuke za djelovanje	Jednom godišnje	Redovna sredstva	Najmanje 1 izvještaj analiziran	Najmanje 1 izvještaj analiziran	Najmanje 1 izvještaj analiziran	Najmanje 1 izvještaj analiziran	Najmanje 1 izvještaj analiziran	Nisu potrebna sredstva za ovu aktivnost		Izvještaji i zapisnici Komisije
	Organizovati obuke na temu seksualnog uznemiravanja	Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova i Kabinet Općinskog	Članovi i članice komisije mogu prepoznati i odgovoriti na seksualno		U toku 2024. godine	Budžet općine i partnerstvo	Najmanje jedna obuka		Najmanje jedna obuka			1000 KM	Svi članovi

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Centar Sarajevo

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	a za Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova	načelnika	uznemiravanje u										
	Donijeti Odluku o nultoj toleranciji za seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola	Kabinet Općinskog načelnika	U skladu sa Odlukom o nultoj toleranciji Vlade FBiH donesena Odluka za Općinsku službu i ustanove pod nadzorom općine	U roku od tri mjesca od usavanja GAP	Redovna sredstva	Donesena Odluka					Nisu potrebna sredstva za ovu aktivnost		Odluka o nultoj toleranciji
	Organizovati obuke na temu seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola	Nadležna služba u skladu sa Odlukom	Uposlenici komisije mogu prepoznati i odgovoriti na seksualno uznemiravanje u skladu sa Kodeksom ponašanja kao osnov političkog integriteta izabranih zvaničnika Općine Centar Sarajevo	Kraj 2024. godine	Redovna sredstva i partnerstvo	Najmanje 20% uposlenika prošlo obuke	Najmanje 20% uposlenika prošlo obuke	Najmanje 20% uposlenika prošlo obuke	Najmanje 20% uposlenika prošlo obuke	Najmanje 20% uposlenika prošlo obuke	Sredstva nisu potrebna		Broj obuka i izvještaj o provedenim obukama
2.5. Osigurana ravnopravna zastupljenost osoba muškog i ženskog spola u tijelima nad kojima Općina vrši nadzor	Analizirati uzroke podzastupljenost žene u Savjetima mjesnih zajednica Općine	Službe za poslove Općinskog vijeća i Odsjek za mjesne zajednice	Analiza izrađena sa prijedlogom mjera	Kraj 2024. godine	Redovna sredstva	Izvještaj sa preporukama dostavljen Vijeću	Provode se zaključci Vijeća	Nakon izbora savjeta povećan stepen ravnopravnog učešća			Sredstva nisu potrebna	Nije primjenljivo	Podaci o zastupljenosti žena i muškaraca u Savjetima

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Centar Sarajevo

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Osigurati ravnopravno učešće žena i muškaraca u svim komisijama Općine uključujući i predsjednike/ce komisija	Općinsko vijeće, putem Komisije za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost polova	Muškarci i žene zastupljeni sa najmanje 40% u svim komisija koje osnivaju tijela Općine	Kontinuirano	Redovna sredstva			Osigurano ravnopravno učešće žena i mušakaaca			Nije primjenljivo	Nije primjenljivo	Odluka o potvrđivanju sastava komisija
	Izmjena strateških ciljeva javnog poziva kako bi se sufinansirale posebne akcije za poticanje žena na sudjelovanje na lokalnim izborima	Služba za obrazovanje, društvene djelatnosti, kulturu i sport		Kontinuirano	Redovna sredstva						Budžet OC u okviru postojećih budžetskih sredstava za NVO sektor		Broj provedenih akcija u lokalnoj zajednici
	Izrada evidencije o broju zaposlenih po spolu i broju rukovodećih državnih službenika po spolu u Općini Centar Sarajevo	Kabinet Općinskog načelnika	Izrađena baza								Sredstva nisu potrebna		Baza podataka o broju zaposlenih iskazanom po spolu u Općini Centar Sarajevo

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Centar Sarajevo

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Pratiti i osigurati ravnopravno učešće žena i muškaraca u javnim ustanovama pod nadzorom Općine	Kabinet Općinskog načelnika i Služba za obrazovanje, društvene djelatnosti, kulturu i sport	Imenuje se najmanje 40% osoba oba spola	Kontinuirano	Redovna sredstva						-	-	Odluke o imenovanj u upravnih i nadzornih odbora JU Centar za sport i rekreaciju i Centar za kulturu
2.6. Općina Centar doprinosi unapređenju zdravlja i prevenciji specifičnih bolesti osoba muškog i ženskog spola	Promocija preventivnih sistematskih pregleda u Općini Centar	Kabinet Općinskog načelnika	Sredstva za preventivne sistematske preglede žena i muškaraca zaposlenih u Općini Centar su osigurana	Kontinuirano	Redovna sredstva	Najmanje 50% osoba ima pristup plaćenom sistematskom pregledu	Najmanje 60% osoba ima pristup plaćenom sistematskom pregledu	Najmanje 70% osoba ima pristup plaćenom sistematskom pregledu	Najmanje 80% osoba ima pristup plaćenom sistematskom pregledu	Najmanje 90% osoba ima pristup plaćenom sistematskom pregledu	50.000 KM godišnje	Najmanje 80% osoba ženskog i muškog spola	Izveštaji o provedenim sistematskim pregledima sa učešćem žena i muškaraca
	Praćenje trendova i izvještavanje o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti osoba muškog i ženskog spola	Zdravstveni savjet Općine Centar i Kabinet Općinskog načelnika	Zdravstveni savjet kontinuirano provodi aktivnosti u oblasti prevencije Planiran je budžet za projekte Savjeta	Kontinuirano	Redovna sredstva	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti osoba muškog i	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti osoba muškog i	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti osoba muškog i	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti osoba muškog i	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti osoba muškog i	10.000 KM godišnje	Nije primjenljivo	
	Promocija preventivnih zdravstvenih pregleda bolesti osoba muškog i ženskog spola	Zdravstveni savjet Općine Centar i Kabinet Općinskog načelnika	Savjet za zdravlje kontinuirano provodi aktivnosti u oblasti prevencije Planiran je budžet za projekte Savjeta	Kontinuirano	Redovna sredstva	Najmanje 2 promotivne aktivnosti	Najmanje 2 promotivne aktivnosti	Najmanje 2 promotivne aktivnosti	Najmanje 2 promotivne aktivnosti	Najmanje 2 promotivne aktivnosti	10.000 KM godišnje		Broj programa i projekata sa brojem učesnika

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Centar Sarajevo

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Provedba edukacija i treninga koji promovišu zdravu prehranu, tjelesne i druge aktivnosti koje doprinose zdravlju uzimajući u obzir različite potrebe žena i muškaraca	Služba za obrazovanje, društvene djelatnosti, kulturu i sport	Broj održanih edukacija, treninga i programa. Broj djece koji su prošli edukacije po spolu		Budžet Općine Centar (putem JU CSR) i/ili NVO	Izrađen Plan edukacije, način realizacije, nosioci aktivnosti i termini implementacije	Redovna aktivnost	Redovna aktivnost	Redovna aktivnost	Redovna aktivnost	Nisu potrebna sredstva		Broj i vrsta provedenih edukacija i treninga te evaluacija provedbe
	Provedba lokalnih programa, promocija ranog otkrivanja bolesti specifičnih za žene i za muškarce te informativnih kampanja o reproduktivnim pravima žena	Zdravstveni savjet Općine Centar	Osmišljeni programi i plan promocije za svaku tekuću godinu		Budžet Općine Centar								Broj i vrsta provedenih programa, broj informativnih kampanja i broj sudionika/ca u kampanjama iskazan po spolu

Srednjoročni cilj 3: Općina prati stanje i surađuje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani resursi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
3.1. Općina promovira ravnopravnost spolova	Utvrđen je Program obilježavanja dana od značaja za ravnopravnost spolova	Kabinet Općinskog načelnika na osnovu prijedloga Komisije za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova	Obilježavaju se 8. mart „Međunarodni dan žena“, Međunarodna kampanja 16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja (25.11. – 10.12.), Međunarodni dan žena u IKT-u, 19.11. Međunarodni dan muškaraca i drugi	Kraj 2023. godine	Budžet općine i partnerstvo	Najmanje 80% programa realizirano	Najmanje 80% programa realizirano	Najmanje 80% programa realizirano	Najmanje 80% programa realizirano	Najmanje 80% programa realizirano	U ovisnosti od sadržaja programa i na osnovu Plana aktivnosti	Nije primjenljivo	Program obilježavanja Broj saopćenja za javnost
	Promotivni materijali o ciljevima Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo su dostupni na web stranici i u šalter salama	Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova	Broj izrađenih materijala	Mart 2024. godine	Budžet općine i partnerstvo	Najmanje 500	Najmanje 500	Najmanje 500	Najmanje 500	Najmanje 500	1000 KM	Nije primjenljivo	Promotivni materijali
3.2. Redovno se prati stanje ravnopravnosti spolova na području Općine	Komisija za ljudska prava i slobode organizuje sjednice sa ciljem praćenja provođenja (monitoring) Gender akcionog plana	Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova i općinske službe	Održana polugodišnja i godišnja sjednica na kojoj je razmotren napredak i utvrđeni prioriteti za naredni period	maj i decembar svake godine	Redovna sredstva	Najmanje 2 sjednice godišnje	Najmanje 2 sjednice godišnje	Najmanje 2 sjednice godišnje	Najmanje 2 sjednice godišnje	Najmanje 2 sjednice godišnje	Nisu potrebna sredstva	Nije primjenljivo	Zapisnici sa sjednica komisije

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Centar Sarajevo

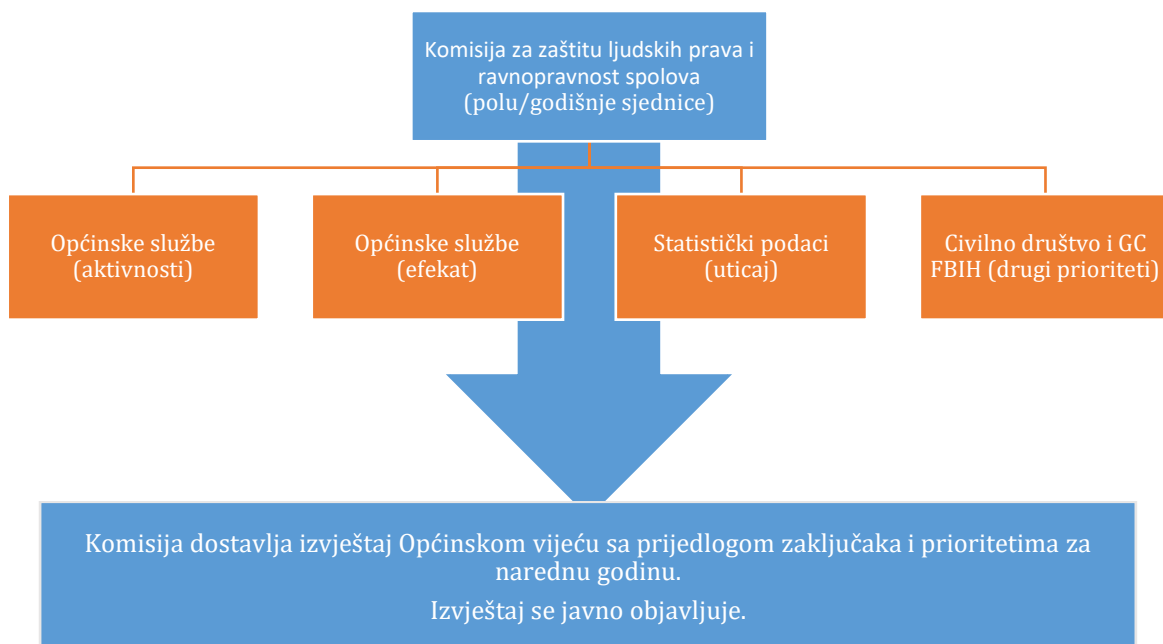
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Općinsko vijeće razmatra izvještaj o provođenju Gender akcionog plana	Općinsko vijeće na prijedlog Komisije za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost polova	Usvojen izvještaj i doneseni zaključci o prioritetima	Februar svake godine	Redovna sredstva	Najmanje tokom jedne sjednice	Najmanje tokom jedne sjednice	Najmanje tokom jedne sjednice	Najmanje tokom jedne sjednice	Najmanje tokom jedne sjednice	Nisu potrebna sredstva	Nije primjenljivo	Zapisnik Općinskog vijeća
	Izvršiti procjenu (evaluaciju) provođenja Gender akcionog plana kao osnovu za izradu narednog Gender akcionog plana	Komisija za ravnopravnost spolova, ljudska prava i slobode i nevladin sektor	Izvršena procjena provođenja Gender akcionog plana	Juni 2027. godine	Budžet općine i partnerstvo			Srednjoročna evaluacija provođenja GAP i (po potrebi) izrada izmijenjenih aktivnosti		Izrađen nacrt GAP Općine Centar za period 2028.-2023.	1000 KM	Nije primjenljivo	Izveštaj o evaluaciji Nacrt GAP
3.3. Civilno društvo učestvuje u definiranju prioriteta za djelovanje u oblasti ravnopravnosti spolova	Utvrđen je spisak organizacija civilnog društva i pojedinaca koje se bave ravnopravnosti ošću spolova	Služba za obrazovanje, društvene djelatnosti, kulturu i sport	Spisak dostupan svim općinskim tijelima i na web stranici općine	Kraj 2023. godine	Redovna sredstva	Objavljen spisak na web stranici	Objavljen spisak na web stranici	Objavljen spisak na web stranici	Objavljen spisak na web stranici	Objavljen spisak na web stranici	Nisu potrebna sredstva	Nije primjenljivo	Web stranica Vijeća

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Centar Sarajevo

Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2023.	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
	Organizira se tematska sjednica sa civilnim društvom sa ciljem definiranja prioriteta u oblasti ravnopravnosti spol	Služba za obrazovanje, društvene djelatnosti, kulturu i sport, Komisija za saradnju sa nevladinim organizacijama i Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost polova	Tokom tematske sjednice prikupljeni prijedlozi civilnog društva u pogledu prioriteta	Oktober svake godine	Redovna sredstva	Najmanje 1 sjednica godišnje	Najmanje 1 sjednica godišnje	Najmanje 1 sjednica godišnje	Najmanje 1 sjednica godišnje	Najmanje 1 sjednica godišnje	1000 KM	Najmanje 10 organizacija a civilnog društva po sjednici	Zapisnici sa sjednica
	Osigurana sredstva za projekte nevladinih organizacija sa ciljem provedbe Gender akcionog plana	Služba za obrazovanje, društvene djelatnosti, kulturu i sport, Komisija za saradnju sa nevladinim organizacijama i Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost polova	Dio sredstava za projekte NVO se dodjeljuje za aktivnosti provođenja GAP Nevladine organizacije dopinijele realizaciji GAP	Kontinuirano	Redovna sredstva	Najmanje 3 projekta NVO podržano	Najmanje 3 projekta NVO podržano	Najmanje 3 projekta NVO podržano	Najmanje 3 projekta NVO podržano	Najmanje 3 projekta NVO podržano	50.000 KM godišnje	U ovisnosti od ciljeva projekata	Izveštaji projekata Izveštaj o izvršenju budžeta

VII. Monitoring i evaluacija Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo

Osnovni mehanizam praćenja provedbe Gender akcionog plana Općine Centar Sarajevo jeste tim osobe koje su imenovane od strane Općinskog načelnika za koordinaciju i praćenje provođenja GAP te nadzor koji provodi Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova. Zadatak Komisije je da prati aktivnosti provedbe, prikupljanja informacija koje su potrebne za analizu ostvarenih ciljeva i rezultata i osiguraju ostvarenje rezultata aktivnosti navedenih u dokumentu. Nadzor nad provedbom pratit će se organizacijom sjednica za nadzor svakih šest mjeseci kojom prilikom će nadležna tijela i službe Komisiji će redovno i sistematski dostavljati informacije o provedbi. Pored toga Komisija će jednom godišnje informisati Općinsko vijeće Općine Centar Sarajevo i sve ključne aktere uključene u implementaciju aktivnosti o ostvareni rezultatima te će predlagati Općinskom vijeću odgovarajuće zaključke.

VIII. Osnovni pojmovi i definicije ravnopravnosti spolova

Diskriminacija po osnovu spola je svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe ili grupe osoba zasnovano na spolu zbog kojeg se osobama ili grupi osoba otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava ili sloboda.

Direktna diskriminacija po osnovu spola postoji kada je osoba ili grupa osoba bila tretirana, tretira se ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na drugu osobu ili grupu osoba u istoj ili sličnoj situaciji.

Indirektna diskriminacija po osnovu spola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterij ili praksa jednaka za sve je dovela, dovodi ili bi mogla dovesti u nepovoljniji položaj osobu ili grupu osoba jednog spola u poređenju sa osobom ili grupom osoba drugog spola.

Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje po osnovu spola kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, ili kojim se postiže takav učinak.

Seksualno uznemiravanje je svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba, ili kojim se postiže takav učinak, naročito kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Nasilje po osnovu spola je svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanijeta fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koje sputava osobu ili grupu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života.

Nasilje po osnovu spola uključuje, ali se ne ograničava, na

- a. nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu;
- b. nasilje koje se dešava u široj zajednici;
- c. nasilje koje počine ili tolerišu organi vlasti i drugi ovlašteni organi i pojedinci;
- d. nasilje po osnovu spola u slučaju oružanih sukoba.

Viktimizacija je oblik diskriminacije koji postoji kada se osoba ili grupa osoba dovede u nepovoljniji položaj zbog: odbijanja naloga za diskriminatornim postupanjem, prijave diskriminacije, svjedočenja u postupku zaštite od diskriminacije na osnovu spola, ili ako je na bilo koji drugi način osoba sudjelovala u postupku vođenom povodom diskriminacije na osnovu spola.

Spol predstavlja biološke i psihološke karakteristike po kojima se razlikuju osobe muškog i ženskog spola.

Gender/rod predstavlja sociološki i kulturološki uvjetovanu razliku između osoba muškog i

ženskog spola i odnosi se na sve uloge i osobine koje nisu uvjetovane ili određene isključivo prirodnim ili biološkim faktorima, nego su prije proizvod normi, prakse, običaja i tradicije, i kroz vrijeme su promjenljivi.

Ravnopravnost spolova znači da su osobe muškog i ženskog spola jednako prisutne u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

Jednak tretman svih osoba muškog i ženskog spola podrazumijeva osiguranje odsustva diskriminacije po osnovu spola.

Jednake mogućnosti svih osoba bez obzira na spol podrazumijeva odsustvo prepreka za ekonomsko, političko i društveno sudjelovanje po osnovu spola.

Diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam.

Institucionalni mehanizmi za jednakopravnost spolova predstavljaju tijela koja su uspostavljena od nadležnih zakonodavnih, izvršnih i organa uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini radi provođenja Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, koordiniranja i realizacije programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osiguranja provođenja međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.

Rodno senzitivno ili odgovorno budžetiranje je neophodno sredstvo koje podrazumijeva poštivanje načela ravnopravnosti spolova tokom pripreme budžeta, te raspodjele i dodjele finansijskih resursa. Rodno budžetiranje predstavlja sagledavanje javnih politika na svim nivoima budžetskog procesa i restrukturiranje prihoda i rashoda kako bi se uzele u obzir potrebe i prioritete različitih grupa žena i muškaraca imajući u vidu njihove različite uloge u porodici, ekonomiji i društvu. Rodno budžetiranje uključuje dva osnovna koraka: rodnu analizu budžeta i njeno provođenje kroz preraspodjelu budžeta. Rodnom analizom budžeta razvrstavaju se troškovi i prihodi naspram njihovog različitog utjecaja na žene i muškarce i time se uočavaju mjesta gdje su sakupljanje i distribucija državnog novca nepravedni.